

HOME

Procena primene pravnog i strateškog okvira
za reintegraciju

Repatriiranih lica na Kosovu

Decembar, 2016

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija na Kosovu

Procena primene pravnog i strateškog okvira
za reintegraciju

Repatriiranih lica na Kosovu

Decembar, 2016

Sadržaj

Spisak skraćenica	2
Pregled izveštaja	3
Uvod	4
Metodologija.....	6
Poglavlje I: Pregled strateškog i regulatornog okvira	7
Proces prijavljivanja za dobijanje pomoći.....	7
i. Kontekst strateškog i regulatornog okvira	8
ii. Pravni i strateški okvir centralnog nivoa	9
<i>Uredba br. 20/2013</i>	9
<i>Uredba br. 08/2015</i>	10
<i>Uredba br. 04/2016</i>	11
Smernice za potpomaganje procesa	11
Dužnosti Odeljenja za reintegraciju repatriranih lica (ORRL)	12
Dužnosti Centralne komisije za reintegraciju (CKR) i Komisije za žalbu (KŽ)	13
iii. Pravni i strateški okvir opštinskog nivoa	13
Opštinske kancelarije za zajednice i povratak (OKZP).....	13
Opštinske komisije za reintegraciju (OKR)	14
Centri za socijalnu zaštitu (CSZ)	14
Poglavlje 2: Pregled primene pravnog i strateškog okvira na centralnom i opštinskom nivou.....	14
i. Osnovni podaci o podršci koja se pruža repatriranim licima	14
ii. Mehanizmi na centralnom nivou i poštovanje institucionalnih obaveza	18
iii. Mehanizmi na opštinskom nivou i poštovanje institucionalnih obaveza	21
Zaključak	26
Preporuke	28
Aneks I: Grafikoni korisnika različitih vidova pomoći	30

Spisak skraćenica

KŽ	Komisija za žalbe
SzUP	Sistem za upravljanje predmetima
CKR	Centralna komisija za reintegraciju
SE	Savet Evrope
CSZ	Centar za socijalnu zaštitu
ODAM	Odeljenje za državljanstvo, azil i migracije
ORRL	Odeljenje za reintegraciju repatriranih lica
EU	Evropska unija
IOM	Međunarodna organizacija za migracije
LAP	Lokalni akcioni plan
MPŠRR	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
MŽSPP	Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja
MZ	Ministarstvo zdravlja
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
MLU	Ministarstvo lokalne uprave
MRSZ	Ministarstvo rada i socijalne zaštite
OKZP	Opštinska kancelarija za zajednice i povratak
OSZ	Opštinska služba za zapošljavanje
OKR	Opštinska komisija za reintegraciju
KP	Kabinet premijera
OEBS	Misija Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju na Kosovu
UNICEF	Dečiji fond Ujedinjenih nacija

Pregled izveštaja

Ovaj izveštaj preispituje napredak koji su kosovske institucije ostvarile u izradi i primeni pravnog i strateškog okvira za reintegraciju repatriranih lica. U prethodnom izveštaju Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) „*Ponovna procena napretka u izradi i primeni pravnog i strateškog okvira za reintegraciju repatriranih lica*“, koji je objavljen u januaru 2014. godine, uočen je značajan napredak ali je istaknuto i nekoliko nedostataka. Sadašnji izveštaj pokriva period od januara 2014. do decembra 2015. Na proces reintegracije su tokom ovog perioda izveštavanja uticala dva glavna faktora. Pravni i strateški okvir koji uređuje reintegraciju repatriranih lica u potpunosti je restrukturiran krajem 2013, a u drugoj polovini 2013. broj repatriranih lica na Kosovu se povećao stavljajući veći pritisak na institucije odgovorne za reintegraciju.

U ovom izveštaju je uočeno da je, uprkos izazovima, ostvaren značajan napredak od objavljivanja poslednjeg izveštaja. Institucionalne promene rešile su većinu prethodno utvrđenih problema. Pravni okvir i praktična politika iz 2013. su dodatno ojačani novom Uredbom koja je usvojena 2015. i koja je odgovarajuća za rešavanje potreba repatriranih lica. Institucije na centralnom i lokalnom nivou su u principu ispoštovale svoje pravne obaveze i ispunile svoje dužnosti u oblastima koje uključuju davanje informacija, pomoć, nadgledanje i izveštavanje. Učinak lokalnih institucija je poboljšan preko procesa decentralizacije koji je kulminirao usvajanjem lokalnih akcionih planova za reintegraciju. Uvođenje Sistema za upravljanje predmetima (SzUP) i davanje jače uloge regionalnim koordinatorima osiguralo je funkcionalni protok informacija između institucija na centralnom i lokalnom nivou. Uvođenje SzUP je takođe rešilo jedan od glavnih nedostataka o kojima se govorilo u prethodnom izveštaju, a to je nepostojanje pouzdanih i centralizovanih podataka.

Glavna nova karakteristika ovog izveštaja jeste stavljanje akcenta na posebne potrebe ugroženih repatriranih lica, uključujući pripadnike zajednica u brojčanoj manjini. Restrukturirani pravni i strateški okvir je u velikoj meri uvećao potencijal Programa reintegracije da rešava potrebe ugroženih lica. Terenski timovi OEBS-a su intenzivno nadgledali kako su institucije odgovorile na ove potrebe, te se na osnovu toga u izveštaju ocenjuje da je učinak institucija i na centralnom i na lokalnom nivou zadovoljavajući. OEBS podstiče odgovorne institucije da nastave da rešavaju potrebe ugroženih repatriranih lica obraćajući posebnu pažnju na žene i pripadnike zajednica u brojčanoj manjini. Ostale glavne preporuke uključuju davanje informacija na svim relevantnim službenim jezicima i poboljšanje procesa prikupljanja podataka. Relevantne institucije bi trebalo tesno da sarađuju da bi osigurale da su sva repatrirana lica evidentirana u SzUP bez obzira na potrebu za dobijanjem pomoći. Osim toga, pojedinci bi trebalo da budu usvojeni kao zajednička merna jedinica koju koriste sve institucije. Podaci bi takođe trebalo da budu propisno razvrstani po pripadnosti zajednici i rodnoj pripadnosti na svim nivoima.

U suštini, u izveštaju se pozdravlja napredak koji su kosovske institucije ostvarile u oblasti reintegracije repatriranih lica. Svi glavni nedostaci su u dovoljnoj meri otklonjeni, a institucije na centralnom i lokalnom nivou rade dobro. Upravo zbog toga, OEBS će se sa praćenja opšteg institucionalnog učinka u procesu reintegracije preusmeriti isključivo na

praćenje pružanja pomoći u reintegraciji ugroženim licima, uključujući i pripadnike zajednica u brojčanoj manjini.

Uvod

Prema navodima Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP), u periodu od januara 2005. do decembra 2015. na Kosovo je repatrirano skoro 52.000 lica.¹ Tokom perioda koji pokriva ovaj izveštaj (od januara 2014. do decembra 2015. godine), prema statističkim podacima vlade, na Kosovo je repatrirano 21. 156 lica.² Samo u 2015. godini repatrirano je 16.546 lica. Prema navodima MUP-a, u 2014. i 2015. repatrirana lica iz zajednica u brojčanoj manjini činila su oko 22,5 odsto odnosno 10,2 odsto od ukupnog broja lica repatriranih na Kosovo.³

Ovo povećanje u stopi repatriranih odgovara iznenadnom porastu broja osoba koje su napustile Kosovo i traže azil u državama članicama Evropske unije (EU) u periodu od jula 2014. do februara 2015. Prema navodima Međunarodne organizacije za migracije (IOM), 42.000 lica sa Kosova tražilo je azil u državama članicama EU samo u prvih nekoliko meseci 2015.⁴ Prema zvaničnim statističkim podacima EU⁵, broj lica sa Kosova koji su od 2008. tražili azil u EU kretao se u rasponu od 10.000 do 20.000 godišnje. U 2014. taj broj se skoro udvostručio na 37.890, a u 2015. se ponovo skoro udvostručio na 72.465.⁶

OEBS je u periodu od februara do maja 2015. sproveo procenu u svih 38 kosovskih opština tako što je obavljao razgovore i slao upitnike opštinskim kancelarijama za zajednice i povratak (OKZP), tamo gde su uspostavljene, opštinskim kancelarijama za zajednice u Leposaviću/Leposaviq, Zvečanu/Zvečan i Zubinom Potoku, Administrativnoj kancelariji za Severnu Mitrovicu/Mitrovicë i trojici predstavnika zajednica u brojčanoj manjini na opštinskom nivou, u opštini koju su izabrali opštinski timovi OEBS-a, kao osobama od autoriteta u njihovim zajednicama. Procena je ukazala da se u periodu od jula 2014. do februara 2015. godine 37 od 38 kosovskih opština, prema navodima ispitanika, suočilo sa značajnim porastom spoljnje migracije stanovnika, a jedini izuzetak bila je opština severna Mitrovica/Mitrovicë. Prema ovoj proceni, iako su većina migranata bili mladići ili porodice iz zajednice kosovskih Albanaca, predstavnici zajednica sa kojima je obavljen razgovor naveli

¹ 4.987 u 2005, 3.278 u 2006, 2.945 u 2007, 2.556 u 2008, 3.225 u 2009, 3.095 u 2010, 2.715 u 2011, 2.920 u 2012, 5.115 u 2013, 4.610 u 2014. i 16.546 u 2015; prema navodima Odeljenja za državljanstvo, azil i migracije (ODAM) pri MUP-u, „Dobrovoljna i prisilna readmisija od januara 2005. do juna 2013. godine“ i na osnovu godišnjeg statističkog izveštaja MUP-ovog Odeljenja za državljanstvo, azil i migracije (ODAM) za 2013, 2014. i 2015.

² Godišnji statistički izveštaji MUP-ovog Odeljenja za državljanstvo, azil i migracije (ODAM) za 2014. i 2015.

³ Ibid.

⁴ Videti <http://kosovo.iom.int/coordinated-response-needed-address-irregular-migration-flows> (pristupljeno 26. septembra 2016).

⁵ Videti http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en (pristupljeno 23. jula 2016).

⁶ Nemačka je 2014. postala najučestalija odredišna zemlja zamenjujući Francusku. Druge značajne odredišne zemlje bile su Švedska, Austrija i posebno Mađarska gde je 20.000 lica sa Kosova tražilo azil i u 2014. i u 2015. (http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en) (pristupljeno 23. jula 2016).

su da su u 14 opština kosovski Romi, kosovske Aškalije i kosovski Egipćani bili prekomerno zastupljeni među licima koja su napustila Kosovo.

Pored fizičkog stresa koji prati prisilni povratak, repatrirana lica se suočavaju sa poteškoćama u pristupu stanovanju, obrazovanju, socijalnoj pomoći i pronalaženju održivog zaposlenja, što može imati različiti uticaj na muškarce i žene. Repatrirana deca koja su rođena i odgajana van Kosova obično imaju slabije jezičke veštine od svojih vršnjaka rođenih na Kosovu i zbog toga se suočavaju sa poteškoćama u školi.⁷ Ovi problemi često mogu biti još veći, naročito za socijalno marginalizovane zajednice kao što su kosovski Romi, kosovske Aškalije i kosovski Egipćani.

U skladu sa svojim aktuelnim mandatom da štiti i promoviše prava zajednica na Kosovu, OEBS redovno objavljuje izveštaje za javnost o reintegraciji repatriranih lica na Kosovu, uz poseban osvrt na poštovanje pravnih i strateških obaveza od strane institucija.

OEBS je do sada objavio tri izveštaja o procesu repatrijacije na Kosovu i o podršci koju su kosovske institucije pružile repatriranim licima.⁸ Ovi izveštaji imali su za cilj da ocene reagovanje kosovskih institucija na potrebe repatriranih lica, uključujući uspostavljanje regulatornog i strateškog okvira i razvoj neophodnih mehanizama za pomoć repatriranim licima, uključujući zajednice u brojevanoj manjini na opštinskom nivou.

Dok su prethodni izveštaji ukazivali na zabrinjavajuće nedostatke u realizaciji procesa repatrijacije, koji su za posledicu imali neodgovarajuću podršku reintegraciji repatriranih lica, u izveštaju iz 2014. je zaključeno da su kosovske institucije ostvarile značajan napredak zahvaljujući, između ostalog, usvajanju sveobuhvatnog regulatornog i strateškog okvira kao i dodeljivanju fondova za pomoć reintegraciji repatriranih lica. Međutim, u izveštaj se ističe i da opštinama nedostaje sistematski pristup u proceni potreba repatriranih lica. Osim toga, u tom izveštaju se naglašava da je nepostojanje sveobuhvatnih podataka o potrebama repatriranih lica i stvarno pruženoj pomoći učinio nemogućim da se oceni uticaj mehanizma za reintegraciju na ta lica, uključujući i zajednice u brojevanoj manjini na opštinskom nivou.

Ovaj izveštaj ima za cilj da analizira napredak koji su kosovske institucije ostvarile od prethodnog OEBS-ovog izveštaja o repatrijaciji koji je objavljen u januaru 2014. Izveštaj pokriva period od januara 2014. do decembra 2015. Kao i u prethodnim izveštajima, ocenjen

⁷ Za sveobuhvatnu procenu negativnog psihosocijalnog uticaja repatrijacije na decu iz ugroženih zajednica videti izveštaje Dečijeg fonda Ujedinjenih nacija (UNICEF): UNICEF Kosovo i Nemački odbor za UNICEF, *Nema mesta da se nazove domom: Repatrijacija iz Nemačke na Kosovo kako je vide i doživljavaju deca Roma, Aškalija i Egipćana, (No Place to Call Home: Repatriation from Germany to Kosovo as seen and experienced by Roma, Ashkali and Egyptian children)*, avgust 2011, http://www.unicef.org/kosovo/No_Place_to_Call_Home_English_2011.pdf (pristupljeno 23. jula 2016); i UNICEF Kosovo u saradnji sa Kosovskom zdravstvenom fondacijom: *Nema opasnost (Silent Harm): Izveštaj u kojem se procenjuje psihosocijalno zdravstveno stanje repatrirane dece*, mart 2012, http://www.unicef.org/kosovo/SILENT_HARM_Eng_Web.pdf (pristupljeno 23. jula 2016).

⁸ Izveštaj OEBS-a *Ponovna procena napretka u izradi i primeni pravnog i strateškog okvira za reintegraciju repatriranih lica* (januar 2014). <http://www.osce.org/kosovo/82416> (u daljem tekstu: „Izveštaj o repatrijaciji 2014“); Izveštaj OEBS-a, *Procena napretka u izradi i primeni pravnog i strateškog okvira za reintegraciju repatriranih lica* (septembar 2011). <http://www.osce.org/kosovo/82416>; Izveštaj OEBS-a, *Primena Strategije za reintegraciju repatriranih lica u kosovskim opštinama* (novembar 2009). <http://www.osce.org/kosovo/40180>.

je opšti institucionalni učinak u pogledu procesa repatrijacije i reintegracije i razmatrana su značajna kretanja u pravnom i strateškom okviru. Osim toga, u ovom izveštaju ocenjuje se kapacitet institucija da utvrde i odgovore na posebne potrebe repatriranih lica koja pripadaju zajednicama u brojčanoj manjini u datoj opštini.

U prvom poglavlju izveštaja navode se međunarodne i domaće odredbe koje uređuju proces repatrijacije i reintegracije. U drugom poglavlju akcentat je stavljen na učinak institucija na centralnom i lokalnom nivou u pogledu njihovih obaveza sadržanih u pravnom i strateškom okviru. Na kraju, u izveštaju su rezimirana poboljšanja koja su institucije ostvarile od objavljivanja izveštaja 2014. i njihova usaglašenost sa potrebnim standardima i preporukama koje je OEBS dao u proceni procesa repatrijacije 2014. godine. Kao što je bio slučaj i sa prethodnim izveštajima i ovaj izveštaj daje niz preporuka odgovornim centralnim i opštinskim institucijama na Kosovu.

Metodologija

U izveštaju se ocenjuje primena pravnog i strateškog okvira za reintegraciju repatriranih lica kako na lokalnom nivou, u 37 opština na Kosovu,⁹ tako i na centralnom nivou kombinovanjem kvalitativnih i kvantitativnih podataka koje je OEBS prikupio tokom perioda izveštavanja (januar 2014 - decembar 2015).

Terenski timovi OEBS-a prikupljali su podatke i informacije koristeći mehanizam za praćenje koji se kompletirao svaka tri meseca tokom izveštajnog perioda. Podaci i informacije u mehanizmu za praćenje kompletirani su na osnovu obavljenih razgovora sa predstavnicima OKZP¹⁰ i komentara terenskih timova¹¹ o primeni pravnog i strateškog okvira za reintegraciju repatriranih lica na opštinskom nivou. Preko ovog mehanizma za praćenje prikupljeni su kvantitativni podaci o broju zahteva za pomoć, broju sastanka opštinskih komisija za reintegraciju (OKR)¹² i broju i vrsti pružene pomoći. Osim toga, prikupljeni su i kvalitativni podaci kako bi se ocenila usaglašenost OKZP i OKR sa njihovim pravnim obavezama.

Terenski timovi OEBS-a su u aprilu i maju 2016. godine, za potrebe ovog izveštaja, prikupili dodatne informacije o reagovanju opština na posebne potrebe ugroženih lica i pripadnika zajednica u brojčanoj manjini u periodu 2014-2015. To je urađeno putem upitnika koji su bili upućeni koordinatorima za reintegraciju repatriranih lica u OKZP i službenicima u centrima za socijalnu zaštitu (CSZ)¹³ u svim opštinama na Kosovu. Na osnovu upitnika prikupljeni su

⁹ Junik je isključen iz nadgledanja jer tokom perioda izveštavanja nije bilo evidentiranih slučajeva repatriranih lica.

¹⁰ Za potrebe ovog izveštaja OKZP se odnosi i na opštinske kancelarije za zajednice u Leposaviću/Leposaviq, Zvečanu/Zvečan i Zubinom Potoku i na Administrativnu kancelariju za Severnu Mitrovicu/Mitrovicë. Junik je isključen iz nadgledanja. Zatim, tokom velikog dela perioda nadgledanja odgovorna službenica u OKZP Glllogoc/Glogovac bila je na porodiljskom odsustvu, a njena zamena nije bila u mogućnosti da nam dostavi tražene informacije. Zato se u ovom izveštaju ukupno 36 institucija pominju kao OKZP.

¹¹ Na osnovu njihovih komentara, informacija dobijenih od OKZP i drugih relevantnih opštinskih službenika, organizacija građanskog društva, predstavnika zajednica, međunarodnih organizacija i drugih relevantnih aktera.

¹² OKR nisu uspostavljeni u severnoj Mitrovici/Mitrovicë, Leposaviću/Leposaviq, Zubinom Potoku i Zvečanu/Zvečan; Junik je isključen iz nadgledanja. Zato je u ovom izveštaju ocenjeno ukupno 33 OKR.

¹³ Junik je bio isključen iz nadgledanja, pa je u ovom izveštaju nadgledano ukupno 37 CSZ.

podaci o učestalosti terenskih poseta, proceni potreba po dolasku i godinu dana nakon repatrijacije, dostupnosti informacija na svim službenim jezicima, pružanju posebne pomoći ugroženim licima i licima koja su bila repatrirana u roku od godinu od odlaska sa Kosova. Davanje informacija i pružanje pomoći različitim kategorijama repatriranih lica ocenjeni su na skali od ‘u većini slučajeva’, ‘ponekad’ i ‘retko’ do ‘nikad’. U okviru ovog upitnika postavljena su dodatna pitanja OKZP-ima o njihovoj percepciji i razumevanju problema koji utiču na reintegraciju repatriranih pripadnika zajednica u brojčanoj manjini, uključujući posebne potrebe žena i identifikovanih ugroženih lica.

Kvalitativni podaci o poštovanju pravnih obaveza na centralnom nivou prikupljeni su na osnovu razgovara sa predstavnicima MUP-ovog Odeljenja za reintegraciju repatriranih lica (ORRL) i Odeljenja za državljanstvo, azil i migracije (ODAM).¹⁴ Na kraju, kvantitativni podaci o broju repatriranih lica, zahtevima za pomoć iz Programa reintegracije, korisnicima Programa razvrstanim po zajednici i polu, tamo gde je to bilo moguće, i vrsti pružene pomoći prikupljeni su na osnovu godišnjih izveštaja ORRL iz 2014. i 2015. godine, a u 2016. su te podatke proverili predstavnici ORRL.¹⁵

Poglavlje I: Pregled strateškog i regulatornog okvira

U ovom poglavlju navode se međunarodne i domaće odredbe koje uređuju proces repatrijacije i reintegracije. Dat je i kratak pregled uočenih promena i poboljšanja u pravnom i strateškom okviru od poslednjeg objavljenog izveštaja OEBS-a, uključujući analizu novouvedenih odredbi za zaštitu ugroženih lica. Navedene su ključne obaveze nosilaca dužnosti relevantnih institucija na centralnom i lokalnom nivou, koje treba da posluže kao merilo za ocenu institucionalne usaglašenosti.

Proces prijavljivanja za dobijanje pomoći

Kada je lice prisilno vraćeno na Kosovo, zemlja koja vrši repatrijaciju obaveštava ODAM o predstojećem dolasku, a on o tome obaveštava ORRL. ORRL nakon toga obaveštava matičnu opštinu preko SzUP i regionalnih koordinatora. Tim ORRL na Međunarodnom aerodromu u Prishtinë/Prištini prilazi repatriranim licima po njihovom dolasku, ocenjuje njihove neodložne potrebe, pruža neophodnu pomoć (privremeni smeštaj i hranu, zdravstvenu zaštitu, transport do matične opštine) i evidentira ih u SzUP. Po dolasku u opštinu, osoblje OKZP i CSZ prilazi repatriranom licu kako bi ga informisalo o raspoloživoj pomoći i detaljnije procenilo potrebe. Repatrirano lice popunjava obrazac zahteva za pomoć, OKZP pomaže u popunjavanju obrasca, ocenjuje da li navedene informacije odražavaju potrebe repatriranog lica i podnosi zahtev ili OKR-u ili Centralnoj komisiji za reintegraciju (CKR), u zavisnosti od prirode zahteva. Zahtev se nakon toga ispituje u roku predviđenom važećom Uredbom i, ukoliko je pozitivno rešen, pomoć se dodeljuje.

¹⁴ OEBS je razgovarao s predstavnicima ORRL 12. novembra 2015, dok se komunikacija sa direktorom ODAM odvijala putem elektronske pošte u periodu od novembra 2015. do marta 2016.

¹⁵ OEBS je 9. avgusta 2016. poslao elektronsko pismo ORRL-u. OEBS je 17. avgusta 2016. dobio odgovore od ORRL.

Kada se lica vraćaju dobrovoljno, ona mogu da se prijave direktno u OKZP za pomoć u reintegraciji, u kom slučaju se evidentiraju u SzUP i podnose zahtev sa pomoć u reintegraciji. U nekim slučajevima repatriirana lica mogu da koriste donatorsku pomoć za 'dobrovoljni povratak' koju finansiraju organizacije kao što je IOM; ova pomoć je nezavisna od procedura i fondova ORRL.

i. Kontekst strateškog i regulatornog okvira

Repatrijaciju u kontekstu Kosova MUP definiše kao čin povratka na Kosovo građanina Kosova ili lica poreklom sa Kosova i odnosi se na sve vrste povratka u slučajevima kada se ulazi na teritoriju Kosova.¹⁶ MUP je, preko svog ORRL, institucija koja je odgovorna za rad na slučajevima repatrijacije tokom procesa readmisije i reintegracije. Repatriirana lica se vraćaju na Kosovo iz različitih razloga. U nekim slučajevima oni su prisilno vraćeni iz zemalja Zapadne Evrope nakon prestanka njihovog privremenog statusa zaštite ili odbijanja njihovog zahteva za azil; međutim, u nekim slučajevima oni odlučuju da se vrate dobrovoljno.

U principu, proces repatrijacije je uređen standardima međunarodnih ljudskih prava; modaliteti iseljavanja i readmisije u Evropi vode se na osnovu *Dvadeset smernica za prisilni povratak* Saveta Evrope (2005), zbirke relevantnih standarda koji odražavaju međunarodno pravo ljudskih prava i sudsku praksu međunarodnih sudova. Institucije u mestu porekla imaju obavezu da „ponovo prihvate svoje državljane bez formalnosti, odlaganja ili prepreka“, „da ne istražuju razloge povratka“ i „da se uzdrže od primene bilo kakvih sankcija prema povratnicima“¹⁷ Osim ovih pravila o procesu readmisije, *Smernice* ne preciziraju nikakvu obavezu mesta porekla da ponovno integriše i pomogne repatriiranom licu. Bez obzira na to, međunarodni standardi koji važe za nastavak procesa podrazumevaju šire norme ljudskih prava, kao što su pravo na obrazovanje, zdravstvenu zaštitu i socijalnu pomoć.¹⁸ Kosovski pravni okvir direktno garantuje sva ova prava svima, uključujući i repatriirana lica.¹⁹

Osim toga, zajednice i njihovi pripadnici na Kosovu imaju posebno pravo zagarantovano Ustavom i pravnim okvirom. Poboljšanje životnih uslova pripadnika zajednica u brojčanoj manjini preko proaktivnih načina i afirmativnih mera podstiče se i garantovao je zakonom.²⁰

¹⁶ Strategija za reintegraciju repatriiranih lica na Kosovu (oktobar 2013), http://www.mpbks.org/repository/docs/National_Strategy_for_Reintegration_of_Repatriated_Persons.pdf, str. 27 (u daljem tekstu: „Strategija za reintegraciju“).

¹⁷ Savet Evrope (SE), *Dvadeset smernica za prinudni povratak*, septembar 2005, dostupno na http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf (pristupljeno 23. jula 2016), Smernica 13.

¹⁸ Videti član 22 (pravo na socijalnu sigurnost), član 23 (zaštita od nezaposlenosti), član 25 (pravo na zdravlje) i član 26 (pravo na obrazovanje) Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Rezolucija Generalne skupštine UN-a 217 A (III), 10. decembar 1948 (UDLJP). Takođe, član 13 (pravo na obrazovanje) i član 12 (pravo na zdravstvenu zaštitu) Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (MPESK), Rezolucija Generalne skupštine UN-a 2200A (XXI), 16. decembar 1966, koji je stupio na snagu 3. januara 1976.

¹⁹ Videti i: Zakon br. 2011/04-L-032 o preduniverzitetskom obrazovanju, 31. avgust 2011; Zakon br. 2012/04-L-125 o zdravlju, 26. april 2013; Zakon br. 2003/15 o programu socijalne pomoći na Kosovu, 18. avgust 2003. i Zakon br. 04/L-096 o izmenama i dopunama Zakona br. 2003/15 o programu socijalne pomoći na Kosovu, 20. maj 2012.

²⁰ Videti Ustav Kosova, član 58.4; Zakon br. 03/L-047 o zaštiti i promovisanju prava zajednica i njihovih pripadnika na Kosovu, 13. mart 2008, članovi 1.2, 3.4, 9.

Kosovski pravni okvir prepoznaje posebne potrebe pripadnika zajednica uzimajući u obzir posebne izazove sa kojima se oni suočavaju. S obzirom da pripadnici nealbanskih zajednica čine značajni broj lica repatriranih na Kosovo, od suštinske je važnosti da kosovske institucije obrate posebnu pažnju na podršku i pomoć koja bi omogućila njihovu reintegraciju.

Pravni okvir koji uređuju reintegraciju repatriranih lica zasnovan je na strateškom okviru navedenom u *Strategiji za reintegraciju repatriranih lica na Kosovu* koja je objavljena u oktobru 2013.²¹ Tri ključna strateška cilja koja su precizirana u Strategiji su:

- 1) Osnaživanje institucionalnih kapaciteta, uvođenje poboljšanog sistema nadgledanja i procene i decentralizacija nadležnosti;
- 2) Izrada i primena sveobuhvatnih programa na lokalnom nivou da bi se ostvarila održiva reintegracija;
- 3) Svest javnosti i socijalna mobilizacija.²²

Strategija je razmatrana i analizirana u prethodnom izveštaju OEBS-a (2014). U tom izveštaju je kritikovan nedostatak fokusa na dugoročne mere održive reintegracije.²³ OEBS je pohvalio posvećenost pokretanju Sistema za upravljanje predmetima (SzUP) i posvećivanje posebne pažnje potrebama ugroženih repatriranih lica, uključujući pripadnike zajednica u brojčanoj manjini.²⁴

Posle *Strategije* usvojena je Uredba br. 20/2013 o reintegraciji repatriranih lica i vođenju programa reintegracije. Od objavljivanja izveštaja OEBS-a iz 2014. ova Uredba je zamenjena Uredbom br. 08/2015 i kasnije Uredbom br. 04/2016. Prva uredba važila je tokom jednog dela perioda nadgledanja koji je pokriven ovim izveštajem, dok je druga usvojena posle perioda izveštavanja. Bez obzira na to, na kraju ovog dela ukratko su navedene manje promene koje je donela ova uredba.

ii. Pravni i strateški okvir centralnog nivoa

Uredba br. 20/2013

Uredba br. 20/2013 usvojena je u okviru sveobuhvatne revizije strateškog i regulatornog okvira i zamenila je osnovnu Uredbu 10/2012.²⁵ Ovom uredbom restrukturiran je institucionalni okvir i uvedeno je nekoliko ključnih promena, uključujući i uspostavljanje sistema za upravljanje predmetima i komisije za žalbe, kao i prelaz sa neposredne pomoći na mere koje omogućavaju uspešnu integraciju, kao što su obrazovanje, stručno osposobljavanje i ukidanje rokova za pružanje takve pomoći.²⁶

²¹ Strategija reintegracije (*supra* 16).

²² Strategija reintegracije (*supra* 16), str. 13

²³ Izveštaj o repatrijaciji 2014 (*supra* 8), str. 20.

²⁴ Ibid, str. 20 - 21.

²⁵ Ibid, str. 7

²⁶ Druge važne promene uključivale su raspuštanje visokog odbora za reintegraciju i njegovo zamenjivanje međuministarskom centralnom komisijom za reintegraciju (CKR) koja odobrava programe izgradnje i programe podrške u ostvarivanju prihoda, ubrzavanje procesa odobravanja uvođenjem roka od 15 dana za razmatranje zahteva i uključivanje predstavnika OKZP u OKR na lokalnom nivou. Uloga regionalnih

Uredba br. 08/2015

Kosovske institucije su, od objavljivanja izveštaja OEBS-a o procesu repatrijacije iz 2014, uvele Uredbu 08/2015, uzimajući u obzir potrebu da se unapredi prethodna uredba i da se na sveobuhvatniji način ispune potrebe repatriranog stanovništva.

I uredba iz 2013. i uredba iz 2015. u principu ograničavaju kriterijume za korišćenje Programa koje moraju da ispune lica koja su napustila Kosovo pre 28. jula 2010.²⁷ Međutim, elementi programa koji se odnose na obrazovanje dece²⁸, stručno osposobljavanje²⁹ i pomoć u zapošljavanju³⁰ na raspolaganju su svim repatriranim licima bez obzira na datum odlaska. Uredba iz 2015. takođe proširuje ovu odredbu na pružanje pomoći u stažiranju.³¹

Ono što je još važnije je to da je Uredba iz 2015. malo ublažila kriterijume kako bi se olakšao pristup svim elementima programa za većinu ugroženih pojedinaca koji su u članu 22 Uredbe definisani kao „lica sa posebnim potrebama“.³² U takvim slučajevima se ne primenjuju opšti kriterijumi – odnosno da je osoba napustila Kosovo pre 28. jula 2010, da je zahtev podnet u određenom periodu, da lice nije ponovo repatrirano i da nije bilo korisnik nekog sličnog programa.³³ Član 22 definiše ugrožena lica sa posebnim potrebama kao „repatrikana lica koja su živela van Kosova najmanje godinu dana i imaju potrebu za posebnim merama integracije zbog njihove smanjene funkcionalne sposobnosti, bolesti ili invaliditeta ili starosne dobi ili zbog porodične situacije ili drugih socijalnih problema“.³⁴

Stručno osposobljavanje, stažiranje, zapošljavanje i samozapošljavanje/finansiranje poslovanja su izričito navedeni kao načini podrške za ekonomsku integraciju repatriranih lica.³⁵ Stažiranje je nova odlika Uredbe iz 2015. godine, premda njome nisu propisani nikakvi detalji o tome koja institucija će biti zadužena da organizuje takvo stažiranje, ili čak o tome koje institucije bi trebalo da prime stažiste.³⁶ Uloga opština u pružanju podrške održivoj reintegraciji proširena je na davanje odgovarajućih informacija, smernica i saveta o opštinskim uslugama.³⁷ OKZP bi, stoga, trebalo da preuzmu proaktivniju ulogu u omogućavanju i nadgledanju dostupnosti aktivnosti kojima se pruža podrška održivoj reintegraciji, i da intenzivno sarađuju sa opštinskim službama za zapošljavanje (OSZ).³⁸

Uredbom je, na opštinskom nivou, značajna uloga dodeljena OSZ-u i CSZ-u, koji su sada zajedno sa OKZP zaduženi da izvrše temeljnu procenu potreba repatriranih porodica.³⁹

koordinatora je takođe zvanično uključena u zakonodavstvo (Izveštaj o repatrijaciji 2014, supra 8 str. 21 – 22)

²⁷ Član 2(1) Uredbe 20/2013; član 4(1)(1) Uredbe 8/2015.

²⁸ Član 14(1) Uredbe 20/2013; član 15 Uredbe 8/2015.

²⁹ Član 15 Uredbe 20/2013; član 17 Uredbe 8/2015.

³⁰ Član 16 Uredbe 20/2013; član 19 Uredbe 8/2015.

³¹ Član 18 Uredbe 8/2015.

³² Član 4(3) Uredbe 08/2015.

³³ Član 1 Uredbe 08/2015.

³⁴ Član 22 Uredbe 08/2015.

³⁵ Član 16 Uredbe 08/2015.

³⁶ Član 18 Uredbe 08/2015.

³⁷ Član 14(5) Uredbe 08/2015.

³⁸ Član 17, 19 i 20 Uredbe 08/2015.

³⁹ Član 28(5) i 28(6) Uredbe 08/2015.

Procena potreba postavljena je kao ključni element Uredbe nakon dodavanja gorepomenutog člana 22 o pomoći i podršci ugroženim licima sa posebnim potrebama. Iako nisu propisana objektivna merila, Uredbom se propisuje da se „priroda pomoći i podrške utvrđuje na osnovu individualne procene okolnosti svakog slučaja, uključujući i posebne mere podrške ukoliko su potrebne.“⁴⁰ Procena potreba bi trebalo da odražava najbolje interese dece⁴¹, a prvobitnu procenu potreba trebalo bi da izvrše Kancelarija za prihvatanje na Međunarodnom aerodromu u Prishtinë/Prištini i opštinski CSZ.⁴²

Na kraju, kako bi bolje oslikala migracione tokove i obrazložila repatrijaciju po zemlji, Uredbom 08/2015 propisuje se da bi odmah po dolasku na izlaz/granični prelaz repatriрана lica trebalo primati na organizovan način, dati im informacije i pružiti lekarsku pomoć ukoliko je potrebno,⁴³ dok je Uredbom 20/2013 bio propisan samo dolazak na Međunarodni aerodrom u Prishtinë/Prištini.⁴⁴

Uredba br. 04/2016

U januaru 2016. (nakon perioda nadgledanja koji je obuhvaćen ovim izveštajem) na snagu je stupila nova uredba br. 04/2016 koja je zamenila prethodnu. Jedina promena koja je ovim nastala jeste otvaranje mogućnosti korišćenja pomoći pri samozapošljavanju za lica koja su migrirala nakon jula 2010.⁴⁵

Smernice za potpomaganje procesa

Od objavljivanja prethodnog izveštaja OEBS-a MUP je objavio dva seta smernica radi dodatnog pojašnjavanja i uputstava za sprovođenje Strategije za 2013. godinu i kasnijih uredbi. U *Vodiču za sprovođenje politike reintegracije* iz novembra 2013. godine uglavnom se rezimiraju uloge i nadležnosti predmetnih institucija u procesu readmisije i reintegracije. Važniji deo Vodiča je deo o postupanju sa ugroženim kategorijama lica tokom procesa reintegracije. U njemu se daje sveobuhvatni popis ugroženih kategorija lica: samohrane majke; deca bez roditeljskog staranja i napuštena deca; deca bez roditeljskog staranja i zlostavljana i maltretirana deca; deca sa posebnim potrebama; nealbanske zajednice ('manjine'), naročito kosovski Romi, kosovske Aškalije i kosovski Egipćani; starija lica bez porodičnog staranja; lica sa mentalnim smetnjama i bez porodice; porodice lošeg materijalnog stanja; žrtve trgovine ljudima.⁴⁶

Smernicama za pomoć i podršku repatriranim licima pri održivoj reintegraciji zasnovanoj na politici reintegracije iz maja 2014. godine nastoji se da se otklone neki propusti u Uredbi iz 2013. godine, i da se predvide neki trendovi kasnije uvedeni u Uredbu iz 2015. godine, naročito u vezi sa licima sa posebnim potrebama i odgovarajućom procenom potreba.

⁴⁰ Član 22(2) Uredbe 08/2015.

⁴¹ Član 22(4) Uredbe 08/2015.

⁴² Ova odredba ne odražava prebacivanje na granične prelaze umesto na Međunarodni aerodrom u Prishtinë/Prištini; videti član 22(3) Uredbe 08/2015.

⁴³ Član 7(1) Uredbe 08/2015.

⁴⁴ Član 6(1) Uredbe 20/2013.

⁴⁵ Član 4(2) zajedno sa članom 20 Uredbe 04/2016.

⁴⁶ MUP, *Vodič za sprovođenje politike reintegracije*, Prishtinë/Priština, novembar 2013, http://mpb-ks.org/repository/docs/Guide_for_the_Implementation_of_the_National_Policy_to_the_Reintegration_1303_2014.pdf (pristupljeno 23. jula 2016), str. 6.

Navedena su vodeća načela izvedena iz međunarodnog prava ljudskih prava.⁴⁷ U suštini, detaljnije je opisan proces procene potreba. Nakon prvobitne procene potreba koja se vrši na Međunarodnom aerodromu u Prishtinë/Prištini,⁴⁸ OKZP bi, uz pomoć CSZ, trebalo da izvrši detaljniju procenu potreba porodice⁴⁹ u roku od pet dana od dana dolaska u opštinu.⁵⁰ Procena se vrši uvidom u podatke koji se nalaze u SzUP i u dokumentaciju koju porodica poseduje, i obavljanjem razgovora sa porodicom.⁵¹ Razgovor sa decom se obavlja bez prisustva njihovih roditelja.⁵² U proceni potreba naglasak je na niz kategorija, kao što su stambena situacija, socio-ekonomski uslovi, veličina porodice, dostupnost dokumentacije (uključujući potvrde iz matične evidencije i škole), zdravstvene potrebe, invaliditet, jezik, stručne i sposobnosti zapošljavanja, potrebe za stručnim usavršavanjem, opasnost od nasilja,⁵³ i postojanje mreže podrške na Kosovu. Takođe je obuhvaćena kategorija 'posebne ugroženosti', uključujući opasnost od marginalizacije, što je posebno važno za zajednice.⁵⁴

Smernicama se zatim daju detaljna uputstva za razne modalitete i hitne vidove pomoći i podrške za održivu reintegraciju,⁵⁵ i navode se pojedinih međusektorske koordinacije na centralnom i lokalnom nivou, kao i vertikalne koordinacije između institucija na centralnom i lokalnom nivou.⁵⁶ Smernicama je suštinski dopunjena Uredba iz 2013. godine time što se u njima daju detaljna uputstva za sprovođenje. Detaljnija Uredba iz 2015. godine sadrži mnoge elemente Smernica.

Dužnosti Odeljenja za reintegraciju repatriranih lica (ORRL)

ORRL je formiran Uredbom iz 2013. godine, kojom je Kancelarija za reintegraciju proširena u punopravno odeljenje u okviru MUP-a. ORRL ima nekoliko nadležnosti koje vrši samo odeljenje, preko osoblja na Međunarodnom aerodromu u Prishtinë/Prištini i preko regionalnih koordinatora, odnosno:⁵⁷

- 1) predlaže, priprema i osigurava sprovođenje politike reintegracije i strateških dokumenata;
- 2) daje savete, pruža pomoć i koordiniše rad različitih institucija angažovanih u ovom procesu;

⁴⁷ Nedeljivost i međusobna zavisnost; univerzalnost, nediskriminacija i posebna pažnja posvećena potrebama najugroženijih; najbolji interesi deteta; pravo na život, opstanak i razvoj; pravo svih repatriranih lica da budu saslušana, uključujući decu i ostale ugrožene kategorije lica. MUP, *Smernice za pomoć i podršku repatriranim licima pri održivoj reintegraciji zasnovanoj na politici reintegracije*, Prishtinë/Priština, maj 2014, http://www.mpb-ks.org/repository/docs/Guidelines_for_assistance_and_support_of_repatriated_persons_for_sustainable_reintegration.pdf (pristupljeno 23. jula 2016) (u daljem tekstu: 'Smernice'), str. 4 – 5.

⁴⁸ Ovo odražava odredbu Uredbe iz 2013.

⁴⁹ Ova reč se koristi u čitavom tekstu; precizniji izraz bio bi 'domaćinstvo'.

⁵⁰ Smernice, str. 9

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.

⁵³ Nasilje u porodici, deca kojima pretila opasnost od nasilja, zlostavljanja, zapostavljanja ili iskorišćavanja.

⁵⁴ Smernice, str. 9

⁵⁵ Smernice, str. 10 - 19.

⁵⁶ Ovo odgovara dužnostima relevantnih institucija navedenih u Uredbi; vertikalna koordinacija usmerena je na tehničku, finansijsku i koordinacionu podršku koju opštinama pružaju MUP i druga ministarstva (Smernice, str. 20 – 23).

⁵⁷ Član 25 Uredbe 08/2015.

- 3) analizira i odlučuje o zahtevima repatriranih lica koja su pod nadležnošću institucija centralnog nivoa i nadgleda sprovođenje odluka donetih kako na centralnom tako i na lokalnom nivou;
- 4) organizuje prihvatanje repatriranih lica, daje informacije o mogućim beneficijama, vrši početnu procenu potreba, obezbeđuje prevoz do matične opštine;
- 5) uspostavlja i održava mehanizme za prikupljanje, dostavljanje i razmenu informacija između institucija centralnog i lokalnog nivoa, uključujući SzUP;
- 6) organizuje obuku i razvija kapacitete opštinskih vlasti;
- 7) obavlja sekretarijatske dužnosti za CKR i Komisiju za žalbe;
- 8) Rukovodi privremenim prihvatilištem za hitan sedmodnevni smeštaj i ishranu.

Dužnosti Centralne komisije za reintegraciju (CKR) i Komisije za žalbu (KŽ)

CKR čine predstavnici MUP-a, Ministarstva za rad i socijalnu zaštitu (MRSZ), Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje (MŽSPP), Ministarstva zdravlja (MZ), Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR), a njom predsedava predstavnik ORRL. Ona analizira i odlučuje o zahtevima za finansiranje poslovnih planova, rekonstrukciju kuća, renoviranje kuća i pomoć i podršku za ugrožena lica, shodno članu 22 uredbe iz 2015. Uredbom je propisano da se ove odluke donose u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva, a podnosiocu zahteva se dostavljaju u roku od 15 dana od dana donošenja odluke.⁵⁸

KŽ čine predstavnici Kabineta premijera (KP), MUP, MRSZ, MŽSPP i MZ, a svi moraju da budu pravnici sa značajnim radnim iskustvom. KŽ odlučuje o žalbama na odluke ORRL i OKR. Dužan je da žalbu razmotri i donese odluku u roku od 30 dana od dana podnošenja žalbe i da odluku dostavi podnosiocu žalbe u roku od 15 dana od dana donošenja odluke.⁵⁹

iii. Pravni i strateški okvir opštinskog nivoa

Dužnosti institucija na opštinskom nivou odgovornih za reintegraciju repatriranih lica uređene su istim uredbama i smernicama kojima su uređene i dužnosti institucija na centralnom nivou. Na opštinskom nivou postoje tri tela zadužena za pružanje pomoći repatriranim licima: opštinske kancelarije za zajednice i povratak, opštinske komisije za reintegraciju i centri za socijalnu zaštitu.

Opštinske kancelarije za zajednice i povratak (OKZP)

Uredba 02/2010 o opštinskim kancelarijama za zajednice i povratak i dalje je ključni zakonski propis na lokalnom nivou. Ovom uredbom propisuje se formiranje lokalnih mehanizama koordinacije za pitanja povratka i zajednica – OKZP – u svim opštinama, koji će služiti kao primarni akteri zaduženi za oblikovanje uspešne politike povratka i reintegracije na lokalnom nivou. Pored toga, OKZP su zaduženi za sprovođenje inicijativa za reintegraciju i razvoj kojima se unapređuju uslovi pogodni za održivi povratak, kroz omogućavanje i zaštitu ostvarivanja osnovnih prava i usluga, uključujući imovinska prava, zdravstvenu zaštitu, obrazovanje i zapošljavanje. Pored toga, Uredba obavezuje OKZP da vrše procenu potreba povratnika i repatriranih lica, obavljaju terenske posete, unapređuju znanje

⁵⁸ Član 26 Uredbe 08/2015.

⁵⁹ Član 27 Uredbe 08/2015.

relevantnih službenika o politikama i obaveštavaju repatrirana lica o njihovim pravima i pomoći koja je dostupna.⁶⁰ Uredbom 08/2015 OKZP-u se dodeljuju razne dužnosti koje se posebno odnose na proces reintegracije repatriranih lica, uključujući obaveštavanje tih lica, pružanje pomoći i davanje saveta repatriranim licima o mogućnostima koje postoje u sklopu ovog programa,⁶¹ potpomaganje i nadgledanje održive reintegracije,⁶² prikupljanje i unošenje informacija u SzUP,⁶³ i redovno izveštavanje opštinskih tela i ORRL o pitanjima reintegracije.⁶⁴

Opštinske komisije za reintegraciju (OKR)

OKR su tela koja donose odluke na lokalnom nivou. Čine ih predstavnici raznih opštinskih odeljenja – za obrazovanje, zdravstvo, socijalnu zaštitu, rad i zapošljavanje, javne usluge, planiranje i urbanizam, geodeziju, katastar i imovinska pitanja, kao i službenik za evropske integracije i predstavnik OKZP. Direktor za socijalnu zaštitu je predsedavajući OKR. Komisija odlučuje o zahtevima za hitno dobijanje pomoći, odnosno za smeštaj putem zakupa, socijalnu pomoć, pakete zimske pomoći, lečenje i pakete pomoći u nameštaju. Odluke bi trebalo da se donesu u roku od sedam dana od dana podnošenja zahteva i da budu dostavljene podnosiocu zahteva u roku od tri dana.⁶⁵

Centri za socijalnu zaštitu (CSZ)

Na kraju, prema uredbi iz 2015. godine, CSZ, kao opštinske institucije koje su mahom zadužene za socijalnu zaštitu, imaju važnu ulogu u procesu reintegracije. Oni su zaduženi da vrše temeljnu procenu potreba repatriranih lica, naročito onih sa posebnim potrebama.⁶⁶

Poglavlje 2: Pregled primene pravnog i strateškog okvira na centralnom i opštinskom nivou

Ovo poglavlje se bavi učinkom institucija na centralnom i lokalnom nivou u pogledu njihovih obaveza sadržanih u pravnom i strateškom okviru. U prvom delu poglavlja dati su kvantitativni podaci o broju lica repatriranih na Kosovo i o korisnicima Programa reintegracije. U drugom delu poglavlja analizirani su kvalitativni podaci o učinku institucija centralnog (ORRL) i lokalnog (OKZP, OKR) nivoa.

i. Osnovni podaci o podršci koja se pruža repatriranim licima

Prema podacima ODAM i ORRL, u periodu izveštavanja na Kosovo je repatrirano 21.156 lica. Od ovog broja je 7.961 lice evidentirano u SzUP.⁶⁷ 12.392 lica je prisilno vraćeno, a

⁶⁰ Član 9 Uredbe 02/2010.

⁶¹ Član 29(2)(1) Uredbe 08/2015.

⁶² Član 29(2)(5) Uredbe 08/2015.

⁶³ Član 29(2)(7) Uredbe 08/2015.

⁶⁴ Član 29(2)(8) Uredbe 08/2015.

⁶⁵ Član 30 Uredbe 08/2015.

⁶⁶ Član 28(5) Uredbe 08/2015.

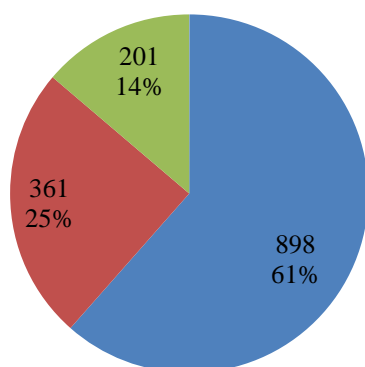
⁶⁷ 4.610 u 2014. i 16.546 u 2015. U elektronskom pismu koje su predstavnici ORRL poslali OEBS-u 17. avgusta 2016. godine ova nepodudarnost objašnjena je velikim brojem lica koja su se vratila dobrovoljno, a ne prijavljuju se ni OKZP-u niti timu Međunarodnog aerodroma u Prishtinë/Prištini, pa stoga nisu registrovana u SzUP-u. ORRL je naveo da tesno saraduje sa ODAM-om na evidentiranju što više repatriranih lica.

8.764 se vratilo dobrovoljno.⁶⁸ Prema podacima MUP-a, repatrirana lica iz zajednica u brojčanoj manjini činila su oko 13 odsto ukupnog broja lica repatriranih na Kosovo.⁶⁹

Tokom perioda izveštavanja ukupno je podneto 1.460 zahteva za pomoć i podršku u sklopu Programa reintegracije za hitne pakete pomoći⁷⁰ i podršku u reintegraciji.⁷¹ Ovaj broj je, međutim, mnogo manji od ukupnog broja repatriranih lica.⁷² Pomoć po dolasku⁷³ pruža se bez potrebe podnošenja zvaničnog zahteva. OKR su razmotrili 880 zahteva, dok je CKR razmotrio 580 zahteva. Od ukupnog broja dobijenih zahteva 898 zahteva sadržalo je sve potrebne informacije i ispunjavalo kriterijume za dobijanje pomoći iz Programa, te su stoga bili odobreni.⁷⁴ Od ukupnog broja dobijenih zahteva, njih 361 nije ispunjavao kriterijume i odbačeni su,⁷⁵ a 201 zahtev je vraćen OKZP-u radi dodatne provere i procene.⁷⁶ Na kraju, Komisija za žalbe je u periodu izveštavanja dobila 188 žalbi na odluke koje su doneli OKR i CKR.

Grafikon 1: Broj odobrenih zahteva za pomoć u periodu izveštavanja

■ Odobreno ■ Odbačeno ■ Potrebna dodatna provera

Komisija za žalbe razmatrala je sve žalbe, od kojih je deset usvojeno (prvobitno rešenje je poništeno i odobren je zahtev za dobijanje pomoći), 141 zahtev je odbijen, a 25 slučajeva je

⁶⁸ MUP (ODAM), *Statistički izveštaj za 2014.* i MUP (ODAM), *Statistički izveštaj za 2015.*

⁶⁹ 22,5 odsto u 2014. i 10,2 odsto u 2015; MUP (ODAM), *Statistički izveštaj za 2014.* i MUP (ODAM) *Statistički izveštaj za 2015.*

⁷⁰ Prehrambeni i neprehrambeni artikli, lekovi i lečenje, zimski paketi (uključujući drvo za ogrev), smeštaj putem zakupa.

⁷¹ Stručno usavršavanje, zapošljavanje, finansiranje poslovnih planova, kursevi jezika i dopunska nastava.

⁷² U elektronskom pismu koje su predstavnici ORRL poslali OEBS-u 17. avgusta 2016. godine ovo je detaljno objašnjeno – mnoga repatrirana lica imaju dovoljno ekonomskih sredstava te, uprkos tome što su obavještena o mogućnosti da budu korisnici Programa reintegracije, ne podnose zahtev za dobijanje pomoći; neka repatrirana lica ne ispunjavaju zakonski propisane kriterijume; pored toga, celo domaćinstvo se prijavi u ime svih članova porodice.

⁷³ Prevoz do matične opštine, privremeni (sedmodnevni) smeštaj i hrana.

⁷⁴ 645 od strane OKR, 253 od strane CKR.

⁷⁵ 166 od strane OKR, 195 od strane CKR.

⁷⁶ 69 od strane OKR, 132 od strane CKR.

vraćeno na razmatranje prvobitnim organima odlučivanja. Osam žalbi je upućeno na dodatnu proveru, a u četiri slučaja strankama su date informacije o daljim pravnim lekovima koji su na raspolaganju.

U periodu izveštavanja OKR su razmatrali navedene zahteve na 317 sastanaka, dok je CKR održao 48 sastanaka, a Komisija za žalbe 42 sastanka na kojima je razmatrala žalbe.

Priroda Programa reintegracije i način na koji ORRL prikuplja i predstavlja informacije ne omogućavaju da se navede tačan broj lica i analiziraju njihove demografske karakteristike (starosna dob, pol, zajednica, itd.) za lica koja su bila korisnici Programa reintegracije za čitav period izveštavanja. Razlog za to je nedoslednost u metodologiji prikupljanja podataka. Na primer, ponekad se vodi evidencija za individualne korisnike, a ponekad za porodice. Pored toga, podaci iz evidencije o korisnicima dugoročne pomoći iz ovog programa prenose se iz jedne u drugu godinu, pa se stoga broje u svakoj godini. Na primer, u 2014. godini ukupno je bilo 2.024 korisnika Programa, ali je 952 od ovih korisnika preneto iz 2013. godine, a svega 1.072 su bili korisnici po prvi put. U 2015. godini, 2.912 lica bila su korisnici Programa, ali je 610 preneto iz 2014. godine, dok su svega 2.302 lica bili korisnici po prvi put.⁷⁷ Pored toga, ORRL je potvrdio da jedno lice može biti korisnik nekoliko vidova pomoći, a da se svaki vid računa zasebno.⁷⁸

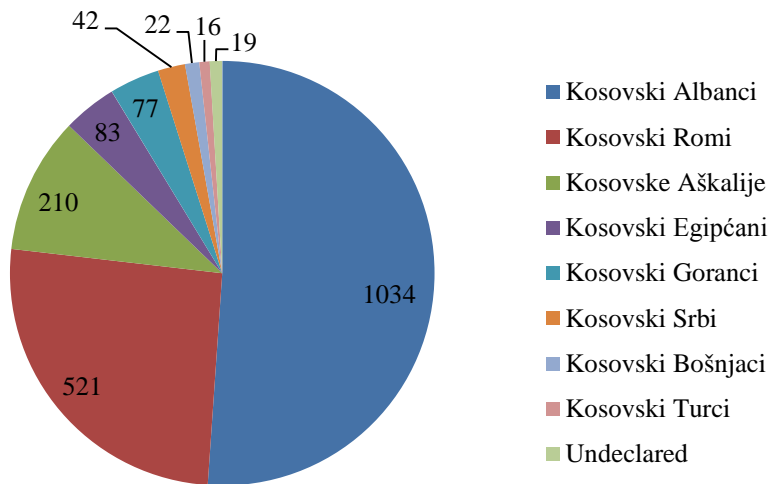
U grafikonima napravljenim na osnovu godišnjih izveštaja ORRL iz 2014. i 2015. godine date su brojke koje pokazuju broj repatriranih lica koja su dobila pomoć, a koje su razvrstane prema pripadnosti zajednici na osnovu evidencije ORRL za svaku godinu u toku perioda izveštavanja.⁷⁹

⁷⁷ MUP (ORRL), *Izveštaj o reintegraciji za period januar – decembar 2014.* i MUP (ORRL), *Izveštaj o reintegraciji za period januar – decembar 2015.*

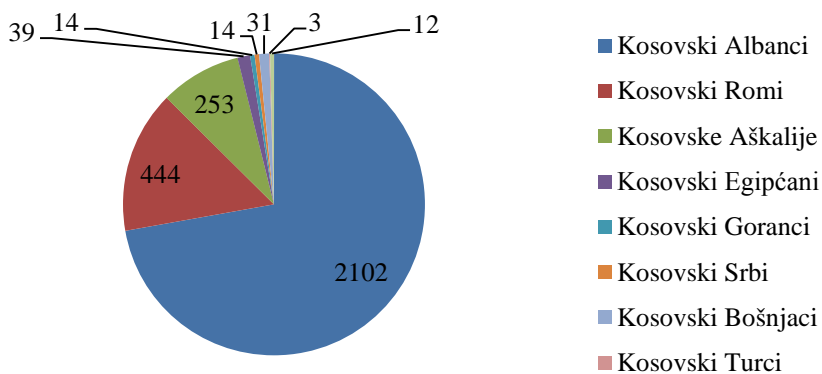
⁷⁸ Ovo je potvrđeno u elektronskom pismu koje su predstavnici ORRL poslali OEBS-u 17. avgusta 2016.

⁷⁹ MUP (ORRL), *Izveštaj o reintegraciji za period januar – decembar 2014.* i *Izveštaj o reintegraciji za period januar – decembar 2015.* Trebalo bi napomenuti da je razlika u broju korisnika u ove dve godine relativno mala uprkos znatnom povećanju broja repatriranih lica u 2015. godini. Ovo se može objasniti time da većina lica repatriranih 2015. godine nisu imala pravo, prema kriterijumima iz Uredbe, da budu korisnici Programa.

Grafikon 2: Ukupan broj korisnika programa reintegracije po zajednicama u 2014.

Grafikon 3: Ukupan broj korisnika programa reintegracije po zajednicama u 2015.

Detaljni grafikoni koji prikazuju vidove pomoći koje su ostvarili pripadnici različitih zajednica nalaze se u Aneksu I. Pored toga, 2014. godine je za još 19 porodica utvrđeno da imaju pravo na pomoć i dobile su je u sklopu osnovnog programa socijalne pomoći, a 20 porodica u sklopu osnovnog penzionog plana.⁸⁰ Svega četiri porodice bile su korisnici programa socijalne pomoći u 2015. godini. 190 lica⁸¹ koje je ORRL klasifikovao kao ugrožena bila su korisnici Programa u 2014. godini, a 78 domaćinstava klasifikovana kao ugrožena dobila su pomoć u 2015. godini.

Statistički podaci iz ORRL-ovog Sistema za upravljanje predmetima pokazuju određene trendove u pogledu pružanja pomoći zajednicama. Podaci iz grafikona u aneksu ovog izveštaja ukazuju da su, na primer, u periodu izveštavanja zajednice kosovskih Roma, kosovskih Aškalija i kosovskih Egipćana uglavnom dobijale pomoć u prevozu, smeštaju (privremenom i trajnom) ili hrani i neprehrambenim artiklima, kao i kurseve jezika i dopunsku nastavu kako bi se repatriranim licima pomoglo da uhvate korak sa svojim drugovima u školi iz različitih predmeta. Nasuprot tome, različiti vidovi pomoći pri zapošljavanju uglavnom su pružani kosovskim Albancima. Isto tako, ORRL ne daje analitički prikaz dobijenih zahteva razvrstanih prema zajednicama, te stoga nije moguće utvrditi da li su pripadnici zajednica u brožčanoj manjini zaista podneli ili nisu podneli zahtev i koliko zahteva za pomoć pri održivoj reintegraciji je podneto, odnosno da li su njihovi zahtevi odbačeni. Još jedan trend primećen u periodu izveštavanja jeste mali procenat žena koje su korisnice pomoći pri zapošljavanju, naročito u vidu finansiranja poslovanja. Premda žene čine skoro trećinu svih repatriranih lica u periodu izveštavanja, svega 8 odsto korisnika ovog vida pomoći su žene. Pored toga, zabrinjavajuće je što ORRL ne dostavlja rodno razvrstane podatke o drugim kategorijama pomoći, odnosno pomoći nakon dolaska i hitne podrške, pa je stoga nemoguće analizirati pružanje pomoći u reintegraciji sa rodnog aspekta.

ii. Mehanizmi na centralnom nivou i poštovanje institucionalnih obaveza

Odeljenje za reintegraciju repatriranih lica

Kao što je razmatrano u prethodnom delu, jedna od osnovnih dužnosti ORRL jeste da uspostavi efikasne mehanizme za omogućavanje razmene informacija između centralnih i lokalnih institucija⁸², kao i da upravlja SzUP-om i analizira podatke koje on sadrži.⁸³ Suštinska izmena uvedena pravnim okvirom iz 2013. godine, istaknuta u OEBS-ovom izveštaju iz 2014. godine, bila je stvaranje Sistema za upravljanje predmetima (SzUP). Korišćenje ovog sistema uspešno je materijalizovano u ovom periodu izveštavanja i omogućilo je razmenu informacija između institucija centralnog i lokalnog nivoa. Prema navodima ORRL, informacije o repatriranim licima, uključujući one o njihovom dolasku, uglavnom su razmenjivane preko SzUP i regionalnih koordinatora.⁸⁴

⁸⁰ ORRL ne daje informacije o broju lica.

⁸¹ 50 samohranih majki, 46 lica sa mentalnim smetnjama, 29 lica lošeg ekonomskog stanja, 27 lica koja su bolesna ili imaju invaliditet, 19 lica iz nealbanskih zajednica, 14 starih lica bez pomoći porodice, 4 lica sa ograničenom slobodom kretanja zbog krvne osvete, 1 lice koje ne zna službene jezike na Kosovu.

⁸² Član 25(2)(7) Uredbe 08/2015.

⁸³ Član 25(2)(11) Uredbe 08/2015.

⁸⁴ Razgovor OEBS-a sa ORRL, 12. novembar 2015.

Broj ispitanih OKZP koji tvrde da dobijaju informacije od ORRL pre dolaska repatriranih lica povećao se u tekućem periodu izveštavanja u odnosu na prethodni.⁸⁵ Ovo se u principu pripisuje korišćenju SzUP i funkcionalnoj komunikaciji sa regionalnim koordinatorima. Pored toga, 27 opština je navelo da se podaci koje dobijaju razvrstavaju prema polu i zajednici. Međutim, opštine Novo Brdo/Novobërdë i Parteš/Partesh u regionu Gjilan/Gnjilana, u kojima su kosovski Srbi većina, navele su da su predstavnici OKZP prijavili problem protoka informacija, koji se povezuje sa tim da regionalni koordinator poseduje ograničeno znanje srpskog jezika. Uz to, OKZP u Prishtinë/Prištini i Shtime/Štimlju ukazali su da iz ORRL nisu dobijali informacije u avgustu odnosno decembru 2015, u periodu kada je ranijeg regionalnog koordinatora zamenjivao vršilac dužnosti koordinatora.

Što se tiče povratnih informacija od ORRL o zahtevima koje su dostavile opštine, službenici OKZP su primetili znatno poboljšanje u periodu nadgledanja, s obzirom da su na kraju ovog perioda sve opštine koje su dostavile zahteve ORRL-u redovno dobijale povratne informacije.

Još jedna važna preporuka data u izveštaju OEBS-a iz 2014. godine bila je potreba da Odeljenje 'traži da OKZP mesečno dostavljaju tačne, razvrstane podatke o repatriranim licima.'⁸⁶ Što se tiče izveštavanja, ORRL je ukazao da svi OKZP, osim OKZP u severnim opštinama⁸⁷, dostavljaju sedmične izveštaje regionalnim koordinatorima⁸⁸, koji ih potom šalju ORRL-u. Prema podacima ORRL, u periodu nadgledanja sve opštine su koristile SzUP, koji funkcioniše od januara 2013. godine, a njihove sposobnosti korišćenja ovog sistema značajno su se poboljšale.⁸⁹

Prema rečima predstavnika ORRL i OKZP, 35 opština koristi upitnik za procenu potreba koji je dao ORRL i koji je pripremljen uz pomoć OEBS-a 2015. godine,⁹⁰ i prikupljalo je podatke razvrstane prema zajednicama i polu. Zakonska obaveza ORRL da analizira podatke iz SzUP i priprema redovne analitičke izveštaje delimično je ispunjena kroz objavljivanje kvartalnih, polugodišnjih i godišnjih statističkih izveštaja. U ovim izveštajima daje se analitički razvrstan prikaz zahteva za pomoć u reintegraciji, i date pomoći, uključujući podatke razvrstane prema zajednici, polu i ugroženosti.

Međutim, prema rečima osoblja ORRL, izveštaji su strogo statistički i ne koriste se analitički. Takvi izveštaji su potrebni radi analiziranja potreba repatriranih lica ili efekta pružene pomoći, uključujući i one u utvrđivanju posebnih potreba i problema zajednica i žena pri reintegrisanju na Kosovu. Prema navodima ORRL, takvi analitički izveštaji pripremaju se samo na ad-hok osnovi ili kada to traže relevantna resorna ministarstva. Dakle, procene potreba koje vrše OKZP i koje se unose u SzUP ne koriste se da bi se odgovorilo na uočene obrasce, uključujući potrebe zajednica i ugroženih kategorija lica. Međutim, obavezom koju

⁸⁵ Na osnovu razgovora terenskih timova OEBS-a sa OKZP, 22 opštine su navele da su u periodu izveštavanja dobijale informacije pre dolaska repatriranih lica. U prethodnom periodu izveštavanja samo je 17 opština navelo da je ovo bio slučaj.

⁸⁶ Izveštaj o repatrijaciji za 2014. (*supra* 8), str. 24.

⁸⁷ Severna Mitrovica/Mitrovicë, Leposavić/Leposaviq, Zubin Potok i Zvečan/Zvečan

⁸⁸ Šest regionalnih koordinatora radilo je u periodu nadgledanja, svi muškarci.

⁸⁹ Razgovor OEBS-a sa ORRL 12. novembra 2015.

⁹⁰ Samo su u Gjilan/Gnjilanu i Severnoj Mitrovici/Mitrovicë koristili obrasce koje su sami napravili.

je MLU uveo za opštine - da usvajaju lokalne akcione planove za pružanje podrške reintegraciji repatriranih lica - mogla bi delimično biti rešena ova manjkavost. I zaista, MLU je 15. septembra 2015. doneo uputstvo za sve opštine da pripreme lokalne akcione planove i da ih dostave MUP-u do 30. novembra 2015.

ORRL smatra da je unapređivanje kapaciteta na lokalnom nivou suštinsko za poboljšanje postojećeg sistema nadgledanja i izveštavanja i brzog pružanja pomoći repatriranim licima. Tokom perioda izveštavanja ORRL je u ovu svrhu organizovao pet radionica obuke, uključujući obuku koju je omogućio OEBS⁹¹, a koja je bila usmerena na pružanje pomoći OKZP-u u vršenju procene potreba repatriranih lica i pripremi lokalnih akcionih planova. Obuka je uključivala i informisanje o izmenama uvedenim u Uredbu 08/2015 i novim odredbama koje se odnose na ugrožene kategorije lica, uključujući zajednice i korisnike iz novih migracionih kretanja. Obuku je uglavnom držalo osoblje ORRL-a, a krajnji ishod je bila obuka 143 opštinska službenika. Od marta do novembra ORRL je za opštine održao radionice o korišćenju SzUP, zaštiti ličnih podataka, pripremi lokalnog akcionog plana i planiranju i upravljanju ličnim integritetom u svim administrativnim regionima na Kosovu.

ORRL je obavestio OEBS da je ispunio svoju obavezu davanja informacija. Brošure koje sadrže informacije o pomoći u reintegraciji na pet jezika – albanskom, srpskom, engleskom, romskom i turskom – dostavljene su opštinama i timu Međunarodnog aerodroma u Prishtinë/Prištini da ih oni dalje distribuiraju. Prevod na aerodromu se obezbeđuje na ad hok osnovi, ali samo na albanskom, srpskom i engleskom jeziku.

U prethodnom izveštaju OEBS-a saradnja između institucija centralnog i lokalnog nivoa pre imenovanja regionalnih koordinatora ocenjena je kao loša. Osnovna preporuka odnosila se na potrebu da regionalni koordinatori premoste jaz između centralnih i opštinskih mehanizama, posebno u vezi sa praćenjem odobrenih zahteva koji se odnose na projekte ostvarivanja prihoda, dopunske časove jezika i projekte rekonstrukcije i obnove kuća, kao i na podnošenje redovnih izveštaja ORRL-u, i pružanje pomoći OKZP-u u vršenju procene potreba repatriranih lica i utvrđivanju odgovarajućih vidova pomoći. Tokom perioda izveštavanja sve opštine, osim Pejë/Peći, navele su da je postojala dobra saradnja sa njihovim regionalnim koordinatorima.⁹²

⁹¹ U novembru 2015. održana je četvorodnevna radionica o sprovođenju strateškog i regulatornog okvira za zaštitu zajednica, povratak, repatrijaciju i reintegraciju. Ciljna grupa radionice, kojom je predsedavao ORRL i koja je organizovana u partnerstvu sa Ministarstvom za zajednice i povratak i u saradnji sa UNHCR-om i Kosovskom agencijom za zastupanje i razvoj (KAAD), bile su opštinske kancelarije za zajednice (OKZ) u severnim opštinama, opštinske kancelarije za zajednice i povratak (OKZP) i drugi opštinski službenici koji tesno saraduju sa ovim kancelarijama. Svaki dan je naglasak bio na posebnim funkcijama/dužnostima OKZ/OKZP, koje su podeljene prema tri 'stuba' delokruga rada kancelarija; prava zajednica i dostupnost usluga; dobrovoljni povratak; repatrijacija.

⁹² Pri kraju perioda izveštavanja navedeno je postojanje tenzija između regionalnog koordinatora i lokalne OKZP u Opštini Pejë/Peć.

iii. Mehanizmi na opštinskom nivou i poštovanje institucionalnih obaveza

Opštinska kancelarija za zajednice i povratak

Tokom perioda izveštavanja, u opštinama na Kosovu radilo je 34 od 38 OKZP. OKZP u četiri opštine na severu nisu radili, iako su njihovu ulogu u procesu repatrijacije obavljale opštinske kancelarije za zajednice i Administrativna kancelarija za Severnu Mitrovicu/Mitrovicë .

U principu, u poređenju sa prethodnim periodom izveštavanja, ostvaren je značajan napredak u poštovanju obaveza od strane OKZP-a koje su predviđene Uredbom 10/2012, odnosno 08/2015.

U izveštaju OEBS-a o procesu reintegracije repatriranih lica iz 2014. godine utvrđeno je da iako su OKZP ispoštovali svoju obavezu da repatrirana lica obaveste o pomoći koja im je na raspolaganju, komunikacija je često bila reaktivna, u vidu odgovaranja na zahtev koji je repatrirano lice uputilo OKZP-u, umesto da bude proaktivna. Za ovaj period izveštavanja izvršena je procena davanja informacija različitim kategorijama repatriranih lica: licima koja su ispoštovala propisani rok za ostvarivanje prava na korišćenje Programa reintegracije, licima koja nisu ispoštovala isti rok ali ipak imaju pravo na pomoć⁹³ i licima za koja je utvrđeno da im je potrebna posebna pomoć, a koja su korisnici sveobuhvatnog Programa reintegracije, čak iako nisu ispoštovala rok do 28. jula 2010.⁹⁴

Dobijeni podaci pokazuju da su, u toku ovog perioda izveštavanja, informacije bile na raspolaganju repatriranim licima bar kroz jedan kanal protoka informacija u svakoj opštini (informativna brošura, informisanje preko službenika kancelarije, informisanje preko terenskih poseta) i da je dostupnost informacija na određenim jezicima bila u skladu sa jezičkim profilima opština.

U suštini, nije bilo razlika u dostupnosti informacija trima različitim kategorijama repatriranih lica u pojedinačnim opštinama. Brošure sa informacijama za lica koja su migrirala posle jula 2010. i lica sa posebnim potrebama nisu bile dostupne ni na jednom jeziku samo u opštinama u regionu Pejë/Peći, izuzev Gjakovë/Đakovice. Međutim, informacije su bile dostupne preko službenika OKZP. Brošura o Programu reintegracije retko je dostupna u tim opštinama.

Albanska verzija brošure za Program reintegracije stalno je ili ponekad bila dostupna u 29 opština, a informacije na albanskom jeziku, preko službenika OKZP, redovno su ili ponekad bile na raspolaganju u svim opštinama, izuzev u praktično monoetničkom Partešu/Partesh u kome žive kosovski Srbi. Terenske posete službenika koji govore albanski jezik obavljane su u svim opštinama sa repatriranim licima koja govore albanski jezik, uz različitu učestalost.

⁹³ Sva repatrirana lica imaju pravo na pomoć u pristupu obrazovanju, zapošljavanju, socijalnoj pomoći i zdravstvenoj zaštiti, bez obzira na propisani rok u skladu sa članovima 2, 15, 16, 17, 18 i 10 Uredbe 08/2015.

⁹⁴ Lica za koja je utvrđeno da im je potrebna posebna pomoć zbog njihove smanjene funkcionalne sposobnosti, bolesti, invaliditeta ili starosne dobi (videti član 2 Uredbe 08/2015) mogu da koriste sveobuhvatni Program reintegracije čak iako nisu ispoštovala rok do 28 jula 2010.

Verzije ove tri brošure na srpskom jeziku ili su bile stalno dostupne ili uopšte nisu bile dostupne. To je razumljivo u opštinama sa neznatnim prisustvom kosovskih Srba; međutim, u Klokotu/Kllokot, Ranilugu/Ranillug i Partešu/Partesh, opštinama u kojima su kosovski Srbi većina, takođe je navedeno da brošure uopšte nisu bile dostupne. Izuzimajući monoetničke opštine kosovskih Albanaca ili kosovskih Turaka, informacije za sve tri kategorije repatriраних лица на srpskom jeziku redovno su bile na raspolaganju preko službenika kancelarije.

Verzije brošura na turskom jeziku uvek su bile dostupne u opštinama sa većim prisustvom kosovskih Turaka i u nekoliko drugih,⁹⁵ dok OKZP redovno dostavlja informacije na turskom jeziku u Štrpcu/Shtërpçë, Shtime/Štimlje, Severnoj Mitrovici/Mitrovicë, Mamuša/Mamushë/Mamuši i Prizrenu.

Dostavljanje informacija na bosanskom jeziku po svemu sudeći je nedosledno i bez jasnog obrasca, dok su informacije na romskom jeziku dostupne samo u opštinama u regionu Prishtinë/Prištine i u nekim opštinama u regionu Gjilan/Gnjilana.⁹⁶

Jedna od ključnih preporuka iz ranijeg izveštaja OEBS-a bila je da OKZP pojačaju svoj rad na informisanju repatriраних лица i proceni njihovih potreba. Tokom ranijeg perioda izveštavanja, 27 OKZP je navelo da su izvršili preliminarnu procenu potreba u roku od pet dana⁹⁷ od dolaska repatriраних лица „u većini slučajeva“, a drugih pet OKZP je istu procenu vršilo „ponekad“.⁹⁸ U ovom periodu izveštavanja, 32 OKZP je navelo da su u datom periodu izveštavanja redovno vršili preliminarnu procenu potreba „u većini slučajeva“, a jedan OKZP „ponekad“.⁹⁹ Međutim, predstavnici ORRL primetili su da OKZP nisu bili proaktivni u sprovođenju aktivnosti informisanja i procene potreba, ali su izjavili da se situacija popravlja.

Na osnovu Uredbe 08/2015, OKZP bi trebalo da preliminarnu procenu potreba vrše zajedno sa CSZ. U 27 od 37 nadgledanih opština CSZ su naveli su da je to bilo tako „u većini slučajeva“, dok su u druge četiri opštine uključivani „ponekad“ ili „retko“.¹⁰⁰ Osim toga, većina opština je koristila standardizovani obrazac koji je izradio ORRL uz podršku OEBS-a, a kojim se pomaže da se dosledno sakupljaju podaci u svrhu unosa podataka u SzUP i u svrhu podnošenja izveštaja.¹⁰¹

⁹⁵ Ferizaj/Uroševac, Kačanik/Kaçanik, Štrpce/Shtërpçë, Vushtrri/Vučitrn (iako su retko dostupni na osnovu nadgledanja koje vrši OEBS-ov terenski tim), Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Gračanica/Graçanicë, Lipjan/Lipljan, Obiliq/Obilić, Prishtinë/Priština, Shtime/Štimlje, Mamuša/Mamushë/Mamuša, Prizren.

⁹⁶ Ferizaj/Uroševac, Gjilan/Gnjilane (ponekad), Kačanik/Kaçanik, Štrpce/Shtërpçë, Viti/Vitina.

⁹⁷ Član 29 29(2)(3) Uredbe 08/2015 i Smernice (*supra* 47) str. 11.

⁹⁸ U proceni koju je izvršio OEBS-ov terenski tim navodi se da je 25 OKZP vršilo procenu potreba „u većini slučajeva“, a devet „ponekad“. Drugi OKZP su procenu potreba vršili „retko“ ili „nikad“.

⁹⁹ U proceni koju je izvršio OEBS-ov terenski tim navodi se da je 30 OKZP vršilo procenu potreba „u većini slučajeva“, a pet „ponekad“.

¹⁰⁰ Zubin Potok i Zvečan/Zvečan nisu uopšte vršili procenu potreba; pored toga, CSZ u Dragash/Dragašu, Malishevë/Mališevu, Mamuša/Mamushë/Mamuši i Prizrenu naveli su da nisu učestvovali u prvoj proceni potreba.

¹⁰¹ Gjilan/Gnjilane i Severna Mitrovica/Mitrovicë koriste sopstvene obrasce.

Slika je složenija u pogledu procene potreba repatriranih lica koja su korisnici pomoći u reintegraciji u roku od godinu dana od reintegracije.¹⁰² Brojke koje su dostavili OKZP i CSZ donekle se razlikuju;¹⁰³ u terenskoj proceni koju je izvršio OEBS navodi se da je 15 opština procenu potreba vršilo ‘u većini slučajeva’, a da je deset to činilo ‘ponekad’, pet ‘retko’ i sedam ‘nikad’.¹⁰⁴ Tamo gde su procene izvršene, to se obično radilo zajedno sa drugim opštinskim službama (CSZ, služba za zapošljavanje).

Od 36 ispitanih OKZP, 34 su naveli da beleže posebne potrebe repatriranih pripadnika zajednica u brojčanoj manjini.¹⁰⁵ Konkretno stvari koje utiču na reintegraciju repatriranih lica iz zajednica u brojčanoj manjini i njihov pristup mogućnostima u velikoj meri su slične u svim opštinama – gori ekonomski uslovi, odsustvo vlasništva nad imovinom, niži nivo stečenog obrazovanja u poređenju sa zajednicama koje su u većini u datoj opštini. Jezičke barijere ponekad se navode kao problem. Većina OKZP i CSZ, kao i terenskih timova OEBS-a, izdvajaju zajednice kosovskih Roma, kosovskih Aškalija i kosovskih Egipćana kao zajednice koje se suočavaju sa najvećim izazovima u pogledu reintegracije. Zatim, neki CSZ i OKZP primećuju da postoji rodni disparitet i ukazuju na to da se žene iz nealbanskih zajednica, zbog ograničenih mogućnosti za obrazovanje i zapošljavanje, suočavaju sa većim preprekama u reintegraciji nego muškarci.

U pogledu odredaba uvedenih Uredbom 08/2015, kojima se proširuju kriterijumi za korišćenje Programa repatrijacije na identifikovane ugrožene grupe bez obzira na dan kada su napustile Kosovo,¹⁰⁶ OKZP u 22 opštine stalno identifikuju ugrožene slučajeve među repatriranim licima koja su Kosovo napustila posle 28 jula 2010. godine, dok drugih osam to čini ‘u većini slučajeva’ ili ‘ponekad’.¹⁰⁷ OKZP su identifikovali ukupno 141¹⁰⁸ slučaj u

¹⁰² Na osnovu člana 29(2)(5) Uredbe 08/2015, OKZP „bi trebalo da podrže i prate održivu reintegraciju repatriranih lica u tesnoj koordinaciji sa regionalnim koordinatorima i drugim akterima“. Zatim, u članu 28(5) i 28(6) navodi se da bi procenu potreba trebalo da vrše i CSZ u opštinama kako bi se stekao uvid u proces reintegracije analiziranjem SzUP i obavljanjem razgovora sa porodicama na terenu. Na osnovu Smernica (*supra* 47), str. 11, procenu potreba bi trebalo da zajedno vrše OKZP i CSZ.

¹⁰³ OKZP su naveli da je takva procena potreba „u većini slučajeva“ vršena u 17 opština, „ponekad“ u deset, „retko“ u dve i „nikad“ u šest opština. CSZ su naveli da je „u većini slučajeva“ procena vršena u 16 opština, „ponekad“ u osam, „retko“ u tri, „nikad“ u osam.

¹⁰⁴ ‘Ponekad’ Ferizaj/Uroševac, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Gjilan/Gnjilane, Gillogoc/Glogovac, Gračanica/Gračanicë, Hani i Elezit/Ellez Han, Kaçanik/Kaçanik, Kamenicë/Kamenica, Leposavić/Leposaviq, Lipjan/Lipljan, Novo Brdo/Novobërdë, Rahovec/Orahovac, Skenderaj/Srbica, Štrpce/Shtërpçë, Vushtrri/Vučitrn ‘u većini slučajeva’; ‘retko’ Deçan/Deçane, Gjakovë/Đakovica, Istog/Istok, Klinë/Klina, Južna Mitrovicë/Mitrovica, Obiliq/Obilić, Pejë/Peć, Prishtinë/Priština, Shtime/Štimlje, Viti/Vitina, „ponekad“; Dragash/Dragaš, Klokot/Kllkot, Podujevë/Podujevo, Prizren, Ranilug/Ranillug; ‘nikad’ Malishevë/Mališevo, Mamuša/Mamushë/Mamuša, Severna Mitrovica/Mitrovicë, Suharekë/Suva Reka, Parteš/Partesh, Zubin Potok, Zvečan/Zveçan.

¹⁰⁵ Izuzeci su Zubin Potok i Zvečan/Zveçan.

¹⁰⁶ Izuzetak od roka kao uslova za sticanje prava na korišćenje Programa predviđen je članom 4(3) u kom se navodi da lica za koja se utvrdi da su ugrožena imaju pravo da koriste Program na osnovu člana 22. Ovim se podrška proširuje na lica koja su van Kosova živela bar 1 godinu i za koja su potrebne posebne mere reintegracije zbog ‘njihove smanjene funkcionalne sposobnosti, bolesti, invaliditeta, starosne dobi, porodičnog stanja ili socijalnog problema’. Neophodna podrška se zasniva na pojedinačnoj proceni i na to ukazuju službenici ORRL na Međunarodnom aerodromu u Prishtinë/Prištini i opštinski centri za socijalnu zaštitu.

¹⁰⁷ Dragash/Dragaš, Ferizaj/Uroševac, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Gračanica/Gračanicë, Kaçanik/Kaçanik, Kamenicë/Kamenica, Leposavić/Leposaviq, Lipjan/Lipljan, Južna Mitrovicë/Mitrovica, Novo Brdo/Novobërdë, Skenderaj/Srbica, Parteš/Partesh, Podujevë/Podujevo, Prishtinë/Priština, Prizren,

datom periodu izveštavanja.¹⁰⁹ Međutim, samo 20 OKZP je preduzelo konkretne korake kako bi se obezbedilo da su žene obavestene o raspoloživim mogućnostima za dobijanje pomoći.¹¹⁰ U principu, OKZP i CSZ su ili naveli da nije bilo značajnijih razlika između polova u pogledu izazova u reintegraciji ugroženih grupa, ili su isticali da su žene suočene sa većim preprekama u pristupu zapošljavanju zbog nedostatka obrazovanja.

Što se tiče lica koja su migrirala posle jula 2010. godine, a koja nisu klasifikovana kao ugrožena,¹¹¹ 18 opština je redovno sakupljalo podatke i vršilo procenu njihovih potreba. Osam opština je to činilo neredovno, a deset nikada.¹¹² OKZP, CSZ i terenski timovi OEBS-a u principu se slažu da ne postoje značajne razlike između potreba repatriranih lica koja su Kosovo napustila pre 28. jula 2010. i onih koja su to učinila posle tog datuma.

U smislu obaveza OKZP da podnose izveštaje, u poređenju sa poslednjom procenom koju je izvršio OEBS, ove kancelarije su uglavnom ispoštovale svoje obaveze da podnose izveštaje opštinskim strukturama i ORRL-u. U izveštaju OEBS-a iz 2014, mesečne izveštaje je poslalo u proseku 14 OKZP, dok je u ovom periodu izveštavanja izveštaje poslalo u proseku 28 OKZP. Prema navodima ORRL, mesečne izveštaje su mu slali svi OKZP, izuzev četiri opštine na severu.¹¹³ Osim toga, prema navodima ORRL, svi OKZP su redovno koristili SzUP, čime je omogućeno bolje sakupljanje razvrstanih podataka o repatriranim licima, koji su važni za strateško planiranje potreba repatriranih lica, uključujući i podatke o pristupu smeštaju, obrazovanju, zapošljavanju i drugim osnovnim uslugama. Takođe, omogućen je bolji uvid u stanje repatriranih lica, nivo njihove integracije i potrebe ugroženih grupa, uključujući i zajednice.

Što se tiče procesa decentralizacije, tokom perioda izveštavanja 32 opštine su izradile lokalni akcioni plan (LAP) za reintegraciju, u skladu sa pravilnikom MUP, a pet opština to nije

Rahovec/Orahovac, Ranilug/Ranillug, Shtime/Štimlje, Štrpce/Shtërpçë, Suharekë/Suva Reka, Viti/Vitina, Vushtrri/Vučitrn 'uvek', Deçan/Deçane, Malishevë/Mališevo, Mamuša/Mamushë/Mamuša, Obiliq/Obilić 'u većini slučajeva', Gjakovë/Đakovica, Istog/Istok, Klinë/Klina, Pejë/Peć 'ponekad', Gjilan/Gnjilane 'retko', Zubin Potok, Zvečan/Zveçan, Severna Mitrovica/Mitrovicë 'nikad', Hani i Elezit/Elez Han i Klokot/Kllokot nisu naveli nijedan srodan slučaj.

¹⁰⁸ Ovo se razlikuje od cifre dobijene od ORRL. Vrlo je verovatno da je to metodološka stvar, gde neki OKZP svako domaćinstvo smatraju jednim slučajem, dok drugi svakog pojedinca smatraju slučajem.

¹⁰⁹ Kosovski Albanci čine 43 slučaja, kosovske Aškalijske 42, kosovski Romi 26, 15 lica je klasifikovano kao 'kosovski Romi, Aškalijske ili Egipćani', devet kao kosovski Egipćani, osam kao kosovski Srbi, jedan kao kosovski Bošnjak. Na osnovu podataka kojima raspolažu OKZP, 81 slučaj su činili muškarci, a 23 žene.

¹¹⁰ Ferizaj/Uroševac, Hani i Elezit/Elez Han, Kačanik/Kaçanik, Kamenicë/Kamenica, Klokot/Kllokot, Novo Brdo/Novobërdë, Parteš/Partesh, Ranilug/Ranillug, Štrpce/Shtërpçë, Viti/Vitina, Leposavić/Leposaviq, Južna Mitrovicë/Mitrovica, Podujevë/Podujevo, Deçan/Deçane, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Gračanica/Graçanicë, Lipjan/Lipljan, Obiliq/Obilić, Prishtinë/Priština, Shtime/Štimlje.

¹¹¹ Sva repatrirana lica imaju pravo na pomoć u pristupu obrazovanju, zapošljavanju, socijalnoj pomoći i zdravstvenoj zaštiti, bez obzira na propisani rok u skladu sa članovima 2, 10, 15-18 Uredbe 08/2015.

¹¹² Ferizaj/Uroševac, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Gjilan/Gnjilane, Gračanica/Graçanicë, Kačanik/Kaçanik, Kamenicë/Kamenica, Klokot/Kllokot, Lipjan/Lipljan, Novo Brdo/Novobërdë, Obiliq/Obilić, Parteš/Partesh, Prishtinë/Priština, Ranilug/Ranillug, Shtime/Štimlje, Štrpce/Shtërpçë, Viti/Vitina, Vushtrri/Vučitrn, Zvečan/Zveçan 'u većini slučajeva', Deçan/Deçane, Gjakovë/Đakovica, Hani i Elezit/Elez Han, Istog/Istok, Klinë/Klina, Južna Mitrovicë/Mitrovica, Podujevë/Podujevo 'ponekad', Skenderaj/Srbica 'retko', Dragash/Dragaš, Leposavić/Leposaviq, Malishevë/Mališevo, Mamuša/Mamushë/Mamuša, Severna Mitrovica/Mitrovicë, Pejë/Peć, Prizren, Rahovec/Orahovac, Suharekë/Suva Reka, Zubin Potok 'nikad'.

¹¹³ Na osnovu razgovora koji je OEBS obavio sa ORRL 12. novembra 2015.

učinilo.¹¹⁴ Od opština koje su izradile LAP, samo Prishtinë/Priština nije usvojila LAP u skupštini opštine do isteka perioda izveštavanja. MLU i MUP su organizovali obuku za izradu LAP za 22 opštine, a 23 opštine¹¹⁵ su navele da su u svoj LAP unele konkretne potrebe ugroženih lica, uključujući i pripadnike zajednica u brojčanoj manjini. Međutim, u samo 15 opština¹¹⁶ su službenici za rodnu ravnopravnost pregledali LAP i uneli konkretne potrebe i muškaraca i žena iz zajednica u brojčanoj manjini.

Opštinske komisije za reintegraciju

U toku perioda izveštavanja, OKR su uspostavljeni u 33 opštine,¹¹⁷ a funkcionisali su u punom sastavu, kako je predviđeno zakonom¹¹⁸, u 32 opštine, u poređenju sa 24 tokom perioda ocenjenog u prethodnom izveštaju OEBS-a.¹¹⁹ Potpuna zastupljenost opštinskih direkcija od primetnog je značaja imajući u vidu to da je za zahteve za pomoć i raspravu u komisiji potrebna posebna ekspertiza svakog odeljenja o pitanjima kao što su upis građana, obrazovanje, psihološka podrška, socijalna pomoć, smeštaj, zapošljavanje i uzimanje u obzir posebnih potreba muškaraca i žena. U prethodnom izveštaju ukazano je na mali broj prisutnih članova OKR na sastancima ove komisije. U toku perioda izveštavanja, u 27 opština je navedeno da su redovno bili prisutni svi članovi.¹²⁰ Na osnovu redovnog nadgledanja koje vrši OEBS, OKR su se u periodu izveštavanja sastali 392 puta na celom Kosovu. ORRL je naveo da su OKR održavali sastanke kako bi blagovremeno odgovorile na zahteve za pomoć, poštujući Uredbu predviđenu obavezom da se odluke donose u roku od sedam dana od dana prijema zahteva.¹²¹

¹¹⁴ Hani i Elezit/Elez Han, Severna Mitrovica/Mitrovicë, Leposavić/Leposaviq, Zubin Potok i Zvečan/Zveçan.

¹¹⁵ Dragash/Dragaš, Ferizaj/Uroševac, Fushë Kosovë/Kosovo Polje, Gjakovë/Đakovica, Gračanica/Gračanicë, Kamenicë/Kamenica, Klokot/Kllokot, Lipjan/Lipljan, Malishevë/Mališevo, Mamuša/Mamushë/Mamuša, Južna Mitrovicë/Mitrovica, Novo Brdo/Novobërdë, Obiliq/Obilić, Podujevë/Podujevo, Prishtinë/Priština, Prizren, Rahovec/Orahovac, Skenderaj/Srbica, Shtime/Štimlje, Suharekë/Suva Reka, Štrpce/Shtërpçë, Viti/Vitina, Vushtrri/Vučitrn.

¹¹⁶ Deçan/Deçane, Ferizaj/Uroševac, Gjakovë/Đakovica, Istog/Istok, Kaçanik/Kaçanik, Kamenicë/Kamenica, Klinë/Klina, Južna Mitrovicë/Mitrovica, Novo Brdo/Novobërdë, Prishtinë/Priština, Ranilug/Ranillug, Shtime/Štimlje, Štrpce/Shtërpçë, Viti/Vitina, Zvečan/Zveçan.

¹¹⁷ Videti supra 12

¹¹⁸ Član 30(2) Uredbe 08/2015.

¹¹⁹ Jedini izuzetak bio je Parteš/Partesh.

¹²⁰ Izuzeci su bili Gračanica/Gračanicë, Mamuša/Mamushë/Mamuša, Parteš/Partesh. Pejë/Peć, Prizren, i Shtime/Štimlje.

¹²¹ Član 30(7) Uredbe 08/2015.

Zaključak

U izveštaju OEBS-a o reintegraciji repatriranih lica iz 2014. konstatuje se značajan napredak i izražava nada u pogledu okvira koji je reformisan usvajanjem Uredbe 20/2013. U toku perioda izveštavanja značajan napredak je ostvaren i u izradi i u primeni pravnog i strateškog okvira za reintegraciju repatriranih lica na Kosovu. Uredbom 20/2013 uvedeno je dovoljno detalja u okvir reintegracije, koji je zatim dodatno unapređen sa dva seta *Smernica*. Utvrđene su nadležnosti različitih aktera, uspostavljena je centralizovana baza podataka i proširen je delokrug pomoći za repatrirana lica kako bi se pažnja prvenstveno usmerila na dugoročnu podršku, a s ciljem da se povratak učini održivijim. Uredbom 08/2015 dodatno je doraden okvir i ublaženi su kriterijumi za sticanje prava na korišćenje Programa reintegracije za većinu ugroženih repatriranih lica, uključujući i pripadnike zajednica u brojčanoj manjini u datoj opštini. Članom 22 Uredbe efektivno se dozvoljava pristup Programu reintegracije svim repatriranim licima za koja se smatra da su posebno ugrožena, bez obzira na dan kada su napustila Kosovo. Prema navodima opštinskih zvaničnika i na osnovu redovnog nadgledanja koje vrši OEBS, ova odredba je omogućila da značajan broj repatriranih lica u posebno teškim ekonomskim uslovima dobije pristup pomoći u reintegraciji. Program reintegracije pomaže pripadnicima nealbanskih zajednica. Pripadnici zajednica kosovskih Roma, kosovskih Aškalija i kosovskih Egipćana posebno su koristili Program, i u smislu redovnog pristupa i u smislu odredbe o ugroženim licima. Još jedan pozitivan korak predstavlja proširenje mogućnosti za ugrožena lica da dodatno iskoriste pomoć pri samozapošljavanju na osnovu nove Uredbe 04/2016.

Na institucionalnom nivou, po svemu sudeći okvir dobro funkcioniše, a Sistem za upravljanje predmetima pokazao se veoma korisnim od samog uvođenja. Pošto je ORRL uložio napore u izgradnju kapaciteta, sada sve opštine mogu da koriste SzUP i to redovno čine. Razmena podataka između centralnog i lokalnog nivoa unapređena je od prošlog perioda izveštavanja i sada funkcioniše bez značajnijih problema, kako preko SzUP tako i preko regionalnih koordinatora koji su značajno poboljšali vertikalnu saradnju.

Međutim, u toku perioda izveštavanja, 62,37 odsto svih repatriranih lica nije evidentirano u SzUP. To neslaganje predstavlja veliki izazov u smislu dobijanja kompletne slike o stanju lica repatriranih na Kosovo. ORRL ukazuje da tesno saraduje sa ODAM kako bi se obezbedilo da se sva repatrirana lica automatski evidentiraju u SzUP. Saradnja između MUP-ovih odeljenja ali i institucija na lokalnom nivou od presudnog je značaja za prevazilaženje ove velike razlike u nadgledanju.

Na centralnom nivou, ORRL još uvek ne koristi SzUP u punom potencijalu i ne vrši dublju analizu podataka dobijenih putem datog mehanizma. Značajni problemi u pogledu prikupljanja podataka i analize i dalje postoje; razvrstavanje podataka po polu je neophodno kako bi se stimulisale ciljane mere politike. Osim toga, za potrebe analize podataka, mora da se usvoji zajednička merna jedinica. OKZP često koriste 'porodice' kao osnovnu jedinicu, što dovodi do nesavršenog tumačenja ukupne statistike i podele po polu. OEBS predlaže da se 'pojedinici' koriste kao zajednička merna jedinica za prikupljanje preciznih podataka i unos svih vrsta domaćinstava. Na lokalnom nivou, informisanje repatriranih lica o različitim kanalima pomoći u principu je obezbeđeno i obično je dostupno na svim jezicima koji su u

upotrebi u datoj opštini. OKZP i CSZ u principu poštuju svoju obavezu da vrše procenu potreba i idu u terenske posete, mada se to često radi na reaktivan, umesto na proaktivan način. Za razliku od prethodnog perioda izveštavanja, OKZP su u velikoj meri ispoštovali svoje obaveze podnošenja izveštaja drugim opštinskim strukturama i ORRL-u. Opštinske komisije za reintegraciju funkcionisale su u punom sastavu, koji je propisan zakonom, u velikoj većini opština i blagovremeno su donosile odluke o zahtevima. Usvajanje lokalnih akcionih planova krajem 2015. trebalo bi da je dodatno unapredilo reagovanje opštinskih institucija na određene izazove u njihovim opštinama.

Pristup žena, a posebno žena iz nealbanskih zajednica, pomoći u okviru Programa reintegracije trebalo bi da se dodatno podstakne i olakša, posebno u oblasti pomoći pri samozapošljavanju gde su uočene značajne razlike između polova.

Slično tome, institucije i na centralnom i na lokalnom nivou bi trebalo da obezbede da pripadnici zajednica u brojčanoj manjini koriste sve oblike pomoći, uključujući i mere za održivu reintegraciju. Međutim, vredni pomenuti da je u tom pogledu zapažen pozitivan trend i da se nova odredba o pružanju podrške ugroženim repatriranim licima uglavnom koristila kako bi se pomoglo pripadnicima zajednica u brojčanoj manjini.

U nekim opštinama zapažena je tendencija da se umanje posebne potrebe žena i pripadnika zajednica u brojčanoj manjini i da se pretpostavi da se sva repatrirana lica u principu suočavaju sa istim izazovima. Proširenje odredbe člana 22 o pomoći ugroženim licima da se izričito obuhvate pol i pripadnost zajednicama u brojčanoj manjini jedan je od načina da se zadovolje posebne potrebe tih kategorija repatriranih lica. Još jedna opcija je ciljana obuka o rodnim pitanjima, posebno o uvođenju načela rodne ravnopravnosti, i pravima zajednica za službenike centralnog i lokalnog nivoa. Unapređenje saradnje između opštinskih službenika za rodnu ravnopravnost i opštinskih službenika odgovornih za reintegraciju repatriranih lica dodatno bi obezbedilo uzimanje rodnih pitanja u obzir.

S obzirom na rečeno može se reći da su kosovske institucije ostvarile temeljan napredak u oblasti reintegracije repatriranih lica. Iako još uvek postoje manji problemi, možemo očekivati da će njih rešiti odgovorne institucije. Imajući to u vidu, OEBS smatra da više nema potrebe da se detaljno prati proces repatrijacije i prestaće da se bavi tom oblašću u predstojećem programskom periodu. U skladu sa mandatom Misije OEBS-a na Kosovu, terenski timovi OEBS-a će nastaviti da prate - po potrebi - stanje repatriranih lica iz zajednica u brojčanoj manjini, kao i drugih ugroženih kategorija repatriranih lica, kako bi se obezbedilo da se njihova prava poštuju, štite i ostvaruju.

Preporuke

Ministarstvu unutrašnjih poslova

- Izmeniti član 22 Uredbe 04/2016 tako da se u kriterijume za određivanje ugroženosti izričito uključe pol i pripadnost zajednici u brojčanoj manjini.
- Nadgledati da li ORRL, ODAM i OKZP tesno sarađuju i preduzimaju sve neophodne mere kako bi se obezbedilo da su sva repatrirana lica evidentirana u Sistemu za upravljanje predmetima, a s ciljem da se dobije kompletna slika stanja svih lica repatriranih na Kosovo.
- Pokrenuti kampanju informisanja na svim službenim jezicima, čija će ciljna grupa biti sva repatrirana lica i koja će ih naterati da se upišu u Sistem za upravljanje predmetima.

Odeljenju za reintegraciju repatriranih lica

- Obezbediti da su informacije o svakoj vrsti pomoći za svaku kategoriju repatriranih lica dostupne na Međunarodnom aerodromu u Prishtinë/Prištini i u opštinama na svim službenim jezicima, te da je prevod dostupan na zahtev. Posebno obezbediti da su informacije o pomoći dostupne repatriranim licima na romskom jeziku u opštinama u kojima žive lica koja govore romski.
- Obezbediti da regionalni koordinatori dovoljno poznaju oba jezika u službenoj upotrebi na Kosovu, kada je to potrebno da bi isti izvršavali svoje obaveze.
- Organizovati obuku o uvođenju načela rodne ravnopravnosti i pravima zajednica za službenike OKZP i regionalne koordinate kako bi se poboljšalo njihovo konceptualno shvatanje ovih pitanja.
- Usvojiti jedinstvenu mernu jedinicu (pojedinci) u SzUP za potrebe vođenja podataka.
- U saradnji sa Ministarstvom lokalne uprave doneti administrativno uputstvo kojim se OKZP obavezuju da koriste jedinstvenu mernu jedinicu.
- Tražiti da se svi podaci, sakupljeni od centralnog i lokalnog nivoa, o zahtevima za pomoć i pružanju pomoći iz Programa reintegracije razvrstaju po polu i zajednici.
- Analizirati podatke u Sistemu za upravljanje predmetima kako bi se utvrdili značajniji obrasci u pružanja pomoći među muškarcima i ženama ili iz različitih zajednica.
- U saradnji sa Ministarstvom lokalne uprave doneti administrativno uputstvo kojim se predviđa uspostavljanje nadzornih mehanizama za praćenje primene lokalnih akcionih planova.
- U saradnji sa MLU periodično objavljivati izveštaje o primeni lokalnih akcionih planova.

Pojasniti načine za obezbeđivanje mogućnosti stažiranja sadržane u Uredbi iz 2015. godine, tj. kakve vrste stažiranja bi trebalo da se ponude, preko koje institucije i za kakvu naknadu, i obezbediti da se stažiranje ponudi pripadnicima zajednica u brojčanoj manjini i da muškarci i žene imaju ravnopravan pristup.

Opštinskim kancelarijama za zajednice i povratak

- Obavljati terenske posete na proaktivan način, kad god repatrirana lica stignu u opštinu, kako bi se procenile potrebe, i u roku od jedne godine od dolaska oceniti nivo reintegracije.
- Obezbediti da su CSZ uključeni u rad na terenu i proces procene potreba.
- Obezbediti da su podaci, koji su prikupljeni i uneseni u Sistem za upravljanje predmetima, o podnesenim zahtevima i pruženoj pomoći razvrstani po polu i zajednici i koristiti jedinstvenu mernu jedinicu.
- Proaktivno, kroz terenske posete i kampanje informisanja, obavestavati žene, pripadnike zajednica i lica sa posebnim potrebama, prema definiciji iz člana 22 Uredbe, o mogućnostima korišćenja svakog vida pomoći iz Programa reintegracije, a posebno mera za održivu reintegraciju, uključujući i obuku, zapošljavanje i samozapošljavanje.
- Obezbediti da su informacije o svakoj vrsti pomoći za svaku kategoriju repatriranih lica dostupne na svim jezicima u službenoj upotrebi u odgovarajućoj opštini, bilo putem brošura bilo putem usluga prevođenja koje su dostupne na zahtev.

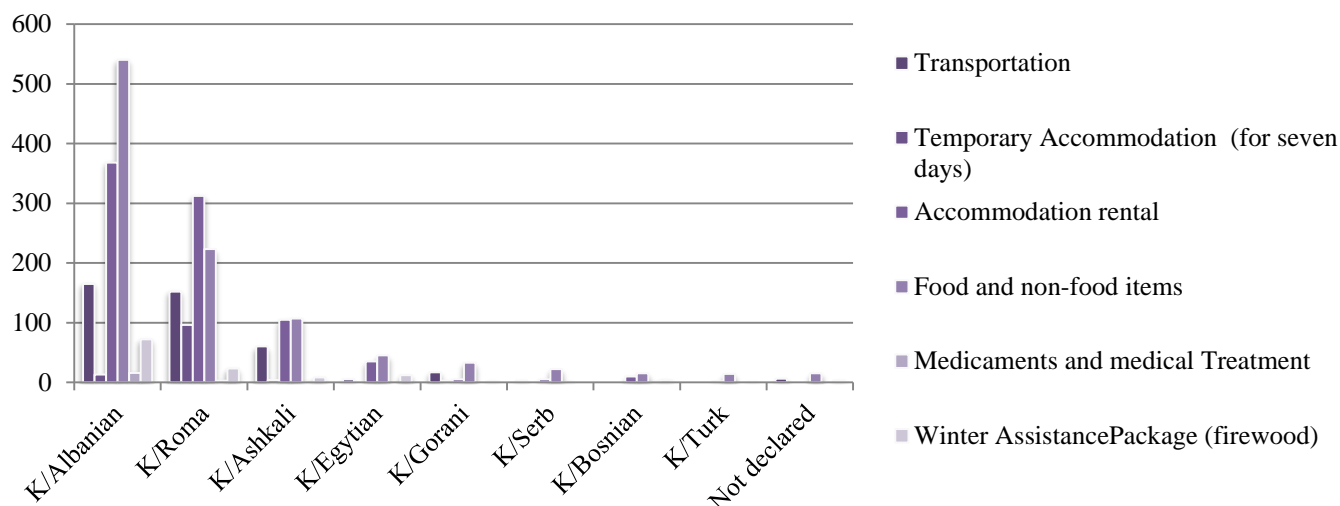
Opštinama

- Zajedno sa opštinskim službenicima za rodnu ravnopravnost uvrstiti posebna rodna i pitanja zajednica u lokalne akcione planove.

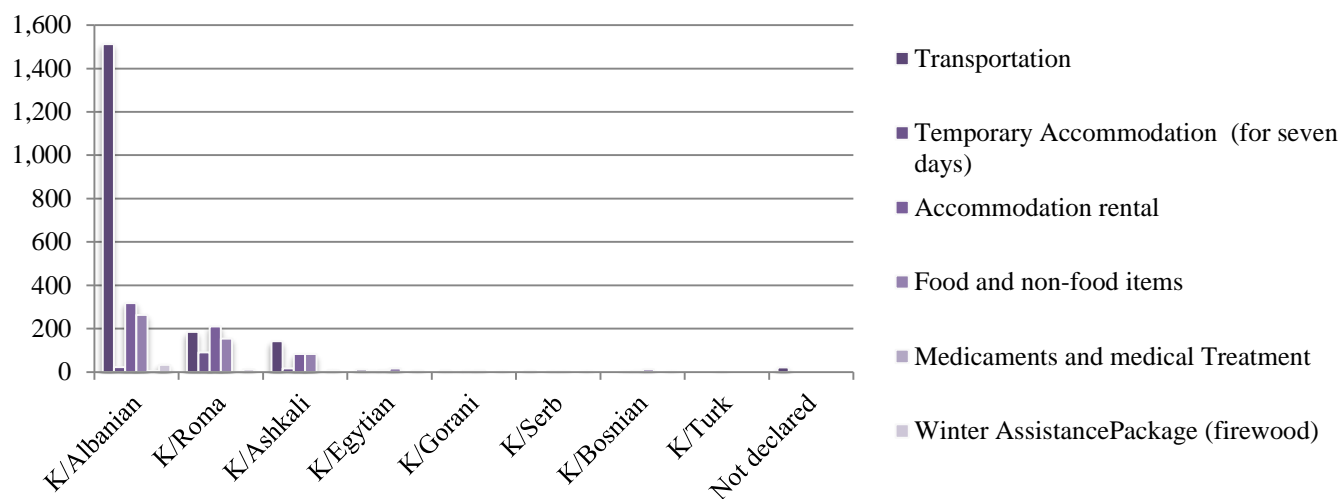
Aneks I: Grafikoni korisnika različitih vidova pomoći

Svi podaci u grafikonima uzeti su iz godišnjih izveštaja ORRL za 2014. i 2015.¹²²

Beneficiaries, by community, and types of assistance provide the reporting period January-December 2014

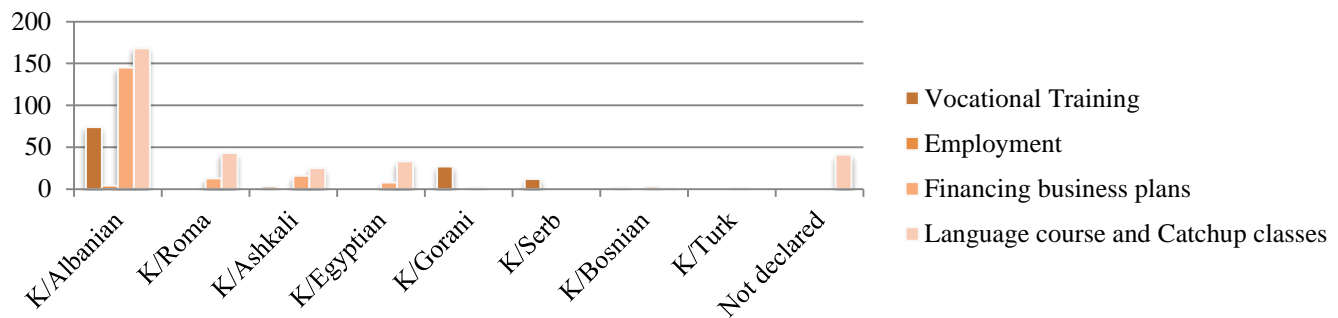

Beneficiaries, by community, and types of assistance provide the reporting period January-December 2015

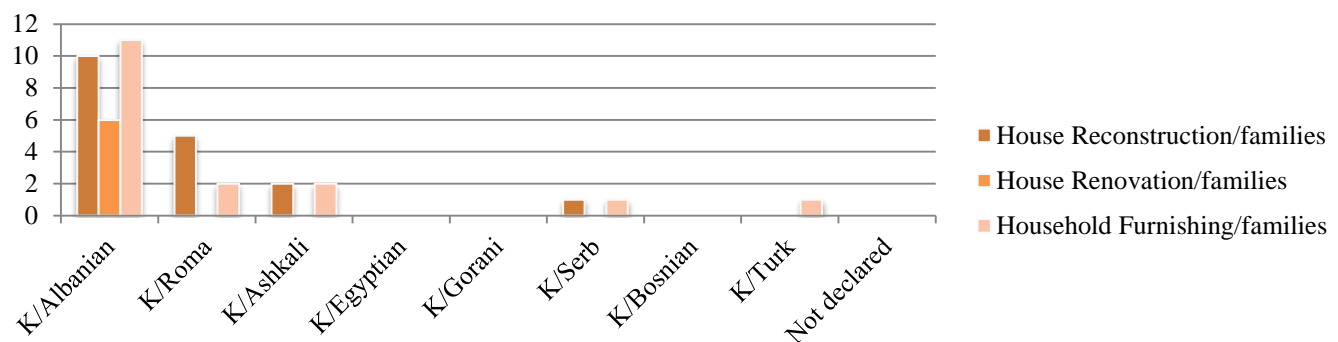

¹²² *Supra* 79.

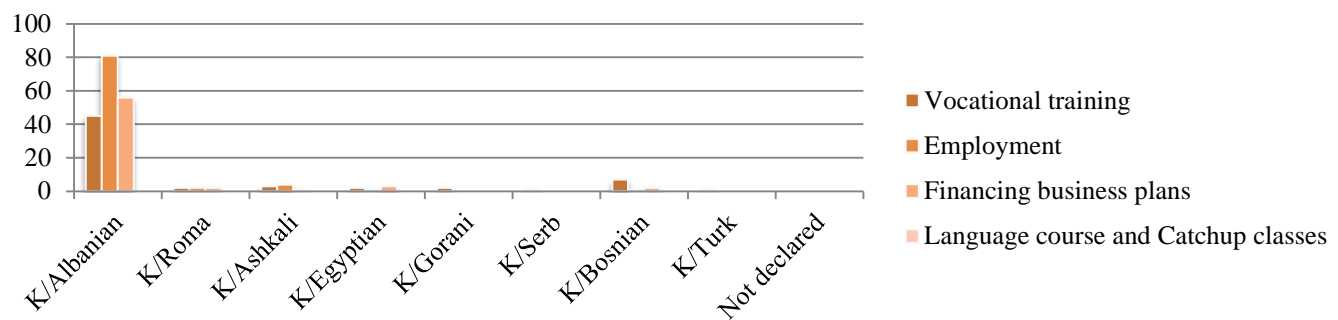
Assistance for sustainable reintegration - Individual beneficiaries in 2014

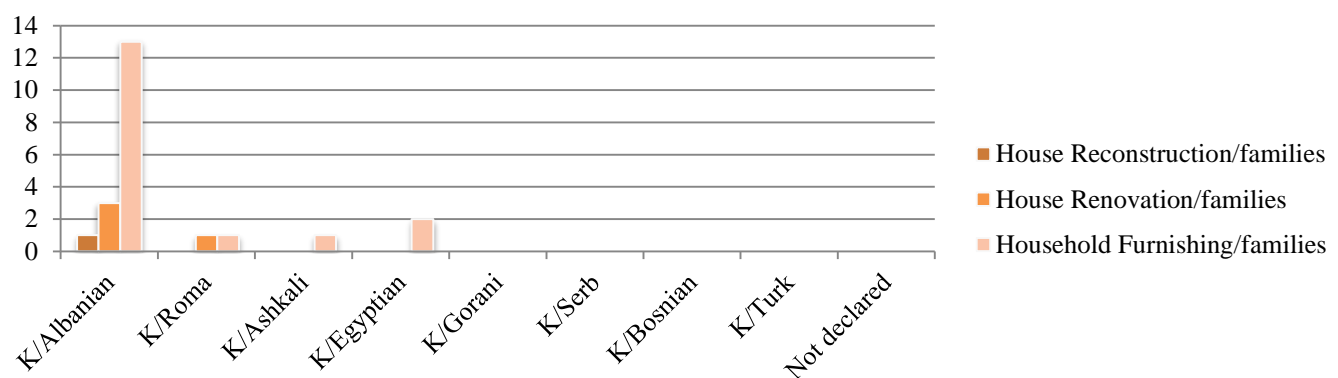
Assistance for sustainable reintegration - Beneficiaries by family in 2014

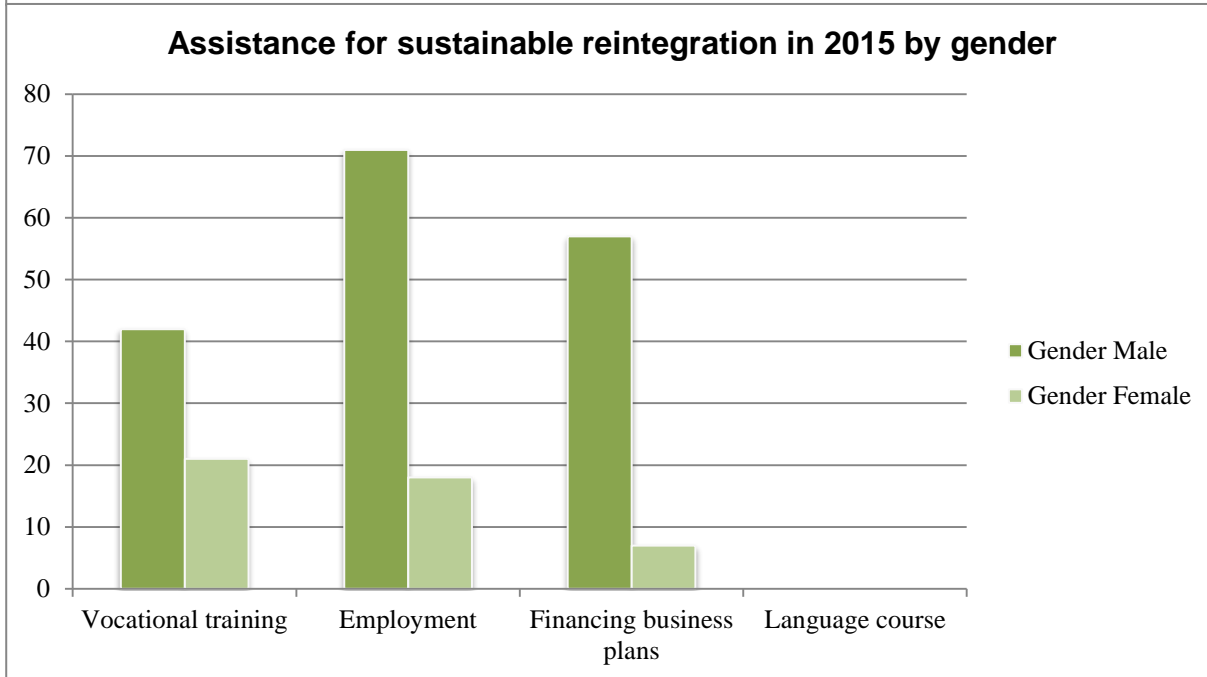
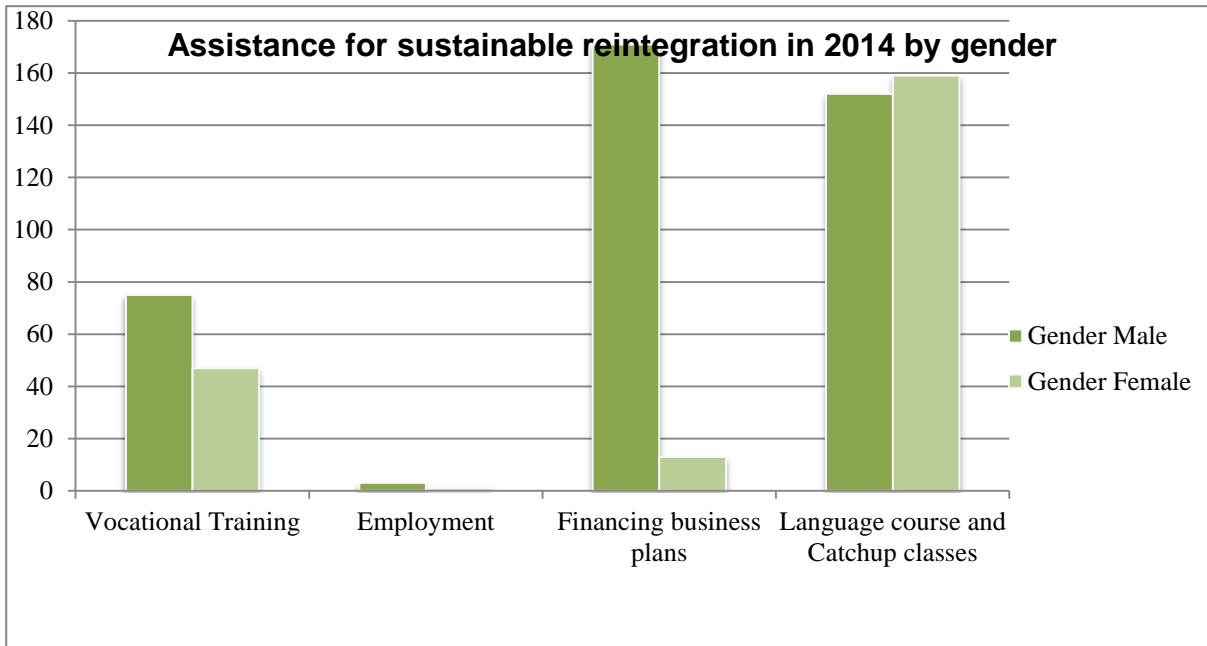

Assistance for sustainable reintegration - Individual beneficiaries in 2015

Assistance for sustainable reintegration - Beneficiaries by family in 2015

Procena primene pravnog i strateškog okvira
za reintegraciju

Repatriiranih lica na Kosovu

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija na Kosovu